

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Politologických studií

Katedra Politologie

Bakalářská práce

2020

Renáta Erzsébet Németh

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Politologických studií

Katedra Politologie

**ZJEDNODUŠENÝ PROCES NATURALIZACE
ZAHRANIČNÍCH MAĎARŮ A JEHO VLIV NA
MAĎARSKÉ PARLAMENTNÍ VOLBY V ROCE 2018**

Bakalářská práce

Autorka práce: Renáta Erzsébet Németh

Studijní program: Politologie a mezinárodní vztahy

Vedoucí práce: PhDr. Josef Mlejnek, Ph.D.

Rok obhajoby: 2020

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 30. 7. 2020

Renáta Erzsébet Németh

Bibliografický záznam

NÉMETH, Renáta Erzsébet, 2020. *Zjednodušený proces naturalizace zahraničních Maďarů a jeho vliv na maďarské parlamentní volby v roce 2018*. Praha, 90 s. Bakalářská práce (Bc.). Fakulta sociálních věd, Institut Politologie. Katedra Politologie. Vedoucí práce PhDr. Josef Mlejnek, PhD.

Počet znaků

111 844 znaků (včetně mezer)

Anotace

Bakalářská práce s titulem Zjednodušený proces naturalizace zahraničních Maďarů a jeho vliv na maďarské parlamentní volby v roce 2018 je jednopřípadovou deskriptivně-analytickou studií vlivu voličů z řad menšinových Maďarů na maďarské parlamentní volby v roce 2018. Práce pojednává o vztazích mateřského státu se svou zahraniční menšinou, a to především v souvislosti s aktivistickou naturalizační politikou a částečným volebním právem. V práci je pro účely hlubšího pochopení kontextu zachycen historický vývoj menšinové a naturalizační politiky porevolučních maďarských vlád a analyzován volební systém státu. Závěr bakalářské práce obsahuje pojednání a komparaci výsledků posledních dvou parlamentních voleb a jejich souvislosti s novou naturalizační politikou. Práce je zakončena verifikací či falzifikací hypotézy: Zjednodušené naturalizování zahraniční Maďaři pomohli v roce 2018 koalici Fidezs-KDNP k ústavní většině v parlamentu.

Annotation

The bachelor's thesis entitled Simplified Process of Naturalization of Foreign Hungarians and Its Influence on Hungarian Parliamentary Elections in 2018 is a one-case descriptive-analytical study of the influence of minority Hungarian voters on Hungarian parliamentary elections in 2018. The thesis deals with the activist naturalization policies of the Hungarian kin-state and its kin-minorities and with the issue of their partial suffrage. In order to gain a deeper understanding of the context, the work also narrates the historical development of the minority and naturalization policies of post-revolutionary Hungarian governments and analyzes the electoral system of the state. The conclusion of this bachelor thesis contains a discussion and comparison of the results of the last two parliamentary elections and their link to the new naturalization policies. The conclusion contains verification or falsification of the hypothesis: In 2018, newly naturalized foreign Hungarians helped the Fidezs-KDNP coalition to a constitutional majority in the parliament.

Klíčová slova

Maďarsko, Fidesz, dvojí občanství, naturalizace, parlamentní volby, volební systém, menšinová politika, mateřský stát

Keywords

Hungary, Fidesz, dual-citizenship, naturalization, parliamentary elections, electoral system, minority politics, kin-state

Title

Simplified naturalization process of foreign Hungarians and its impact on the Hungarian parliamentary elections in 2018

Poděkování

Poděkování patří vedoucímu práce PhDr. Josefovi Mlejnкови, PhD. za trpělivost a cenné rady. Ráda bych poděkovala také své rodině za podporu, bez které by tato práce nemohla vzniknout.

Obsah

Úvod	10
1. Kulturně-historický kontext moderního maďarského státu a společnosti	13
2. Národnostní politika od roku 1989 do roku 2010	16
2.1. První vláda Viktora Orbána	17
2.2. Referendum o občanství 2004	23
3. Naturalizační politika	27
3.1. Nový naturalizační zákon	31
4. Současná situace a postavení zahraničních Maďarů v domovských státech	33
4.1. Slovensko	34
4.2. Rumunsko	36
4.3. Srbsko	38
4.4. Ukrajina	39
5. Maďarský volební diskurz po roce 1989	42
5.1. Volební systém do roku 2011	42
5.2. Nový volební zákon 2011	47
5.2.3. Problémy a kritika nového volebního zákona	49
6. Parlamentní volby	53
6.1. Vliv naturalizační politiky na parlamentní volby v roce 2014	53
6.2. Parlamentní volby v roce 2018	55
6.2.1. Národnostní a naturalizační politika v předvolebních kampaních	56

6.3. Vliv naturalizační politiky na parlamentní volby v roce 2018	59
Závěr	65
Summary	67
Bibliografie	69
Seznam tabulek	81
Seznam obrázků	82
Teze bakalářské práce	83

Úvod

V roce 2018 obhájila koalice maďarských křesťanských demokratů KDNP a strany FIDESZ v čele s Viktorem Orbánem potřetí v řadě ústavní většinu v maďarském jednokomorovém parlamentu. V předešlých volbách vládní strany uhájily svou absolutní většinu díky hlasům zahraničních Maďarů, kterým ve svém prvním funkčním období umožnily nabýt nejen maďarského občanství, ale i volebních práv. Klasické pojetí občanství jako souboru práv a povinností se v případě menšinových maďarských občanů žijících v post-trianonských národních státech vůči mateřskému státu smazalo. Jedinou povinností se v současnosti zdá být, výměnou za štedrá práva, loajalita. Tu nově naturalizovaní zahraniční Maďaři prokázali v parlamentních volbách v roce 2014. Otázkou je, jak důležitou roli hrály v jejich rozhodování skutečné politické preference a jakou vděk vůči vládě, která jim zisk občanství umožnila? A jak ovlivnil zjednodušený naturalizační proces a aktivistická menšinová politika Maďarska politickou situaci v tuzemsku i zahraničí?

Tato bakalářská práce se detailně zaměří na volební chování zahraničních Maďarů a možné příčiny jejich inklinace ke straně Fidesz. Součástí práce bude analýza postavení maďarských menšin v okolních státech, maďarského volebního systému, menšinové politiky a jejich důsledků.

Výzkumný rámec a metodologie práce

Bakalářská práce bude rozdělena do dvou hlavních bloků, deskriptivního a analytického. Práce je jedinečnou případovou studií využívající deskriptivní a v závěru práce komparativní a analytické metody, které mají za cíl poskytnout detailní analýzu případu práce. (Drulák a kol. 2008: 32-33)

Výzkumný rámec práce tvoří studium více úrovní vztahů příhraniční diaspory etnických Maďarů s mateřským státem, jeho zasazení do širokého kontextu z hlediska mezinárodních vztahů, historických skutečností a politologických studií. Cílem práce je určit, zda a jak ovlivnili nově naturalizovaní občané z etnické

diaspory politickou situaci v Maďarsku a zda a jak ovlivnili výsledky posledních parlamentních voleb v zemi. Předmětem výzkumu jsou tedy maďarské parlamentní volby a případem vliv naturalizační politiky na parlamentní volby v roce 2018. Na základě odpovědí na následující výzkumné otázky: *Mělo korespondenční hlasování, ke kterému jsou oprávněny jen osoby bez bydliště na území Maďarska, vliv na výsledek voleb v roce 2018? Podporují nově naturalizovaní voliči z řad zahraničních Maďarů stranu Fidesz? bude verifikována či falzifikována hypotéza: Zjednodušeně naturalizovaní zahraniční Maďaři pomohli v roce 2018 koalici Fidezs-KDNP k ústavní většině v parlamentu.*

Práce se oproti původnímu závěru zamýšleného v projektu bakalářské práce více zaměří na vliv zahraničních Maďarů na volby a nebude se snažit posoudit vliv naturalizační politiky na tuzemské voliče. Koncept trianonského syndromu je pro účely této práce příliš abstraktní a neumožňuje kvůli nedostatku dat aplikovat konkrétní poznatky. Metody této práce mají za cíl získání jedinečných poznatků na základě analýzy primárních zdrojů, akademické teorie budou použity jako doplňující koncepty k získání empirických důkazů, nikoliv jako základ práce.

Struktura práce

První část této práce se bude zabývat širokým kontextem, který je nutný k bližšímu pochopení analytických zjištění ze závěrečné části práce. První část práce si klade za cíl pomocí deskripce vnitropolitických i mezinárodních procesů a jejich zasazení do historického rámce nastínit skutečnosti, které vedly k současnému uchopení problematiky národnostní politiky moderního maďarského státu. Kapitola “Národnostní politika v Maďarsku od roku 1989 do roku 2010” a její podkapitoly se chronologicky zabývají konkrétními národnostními politikami maďarských vlád v období demokratické tranzice z totalitního režimu k modernímu maďarskému státu. Kapitola také nastiňuje pravolevý diskurz ve vztahu tradičních politických stran k národnostní a menšinové politice a shrnuje některé klíčové historické momenty, které v současnosti stále ovlivňují postoje politických aktérů i veřejnosti. Další kapitola

“Naturalizační politika” slouží k definici fenoménu státního občanství a duálního státního občanství a vlivu naturalizační politiky na mezinárodní vztahy států skrz odbornou literaturu zabývající se občanstvím. Následná podkapitola popisuje konkrétní změny v maďarské naturalizační politice v roce 2011.

“Současná situace a postavení zahraničních Maďarů v domovských státech” je stěžejní kapitolou pro pochopení motivů zahraničních Maďarů k usilování o získání maďarského občanství.

Analytická složka práce se bude zakládat na detailní analýze maďarského volebního systému. Examinace systému a výsledků jeho fungování bude provedena pomocí analýzy legislativních zdrojů, akademických poznatků, průzkumů veřejného mínění a statistických dat.

1. Kulturně-historický kontext moderního maďarského státu a společnosti

Maďarsko je samostatným, demokratickým, právním státem, Maďarský základní zákon (*Magyarország Alaptörvénye*) ustanovuje jako státní formu republiku, která je spravována jednokomorovým parlamentem zvaným *Országgyűlés* (Zemské shromáždění). Zemskému shromáždění přímo zodpovídá vláda Maďarské republiky (*Magyar kormány*). Poslanci jsou voleni voliči na základě všeobecného a rovného volebního práva, přímým a tajným hlasováním, volnou volbou na základě svobodného projevu své vůle. Účast národnostních a etnických skupin žijících v Maďarsku je upravena zákonem. (Hungary 2011a)

Současný ústavní zákon platí v Maďarsku jen krátce, od 1. ledna 2012. Vláda Viktora Orbána ji, jen rok po svém zvolení, i díky laxním zákonům nastoleným po pádu komunistického režimu, dokázala vypracovat a prosadit zcela bez přispění opozice. Do roku 2012 platila v zemi ústava (*A Magyar Köztársaság Alkotmánya*) s označením *XX.* z roku 1989, která byla modifikovanou a doplněnou verzí ústavy z roku 1949 (*1949. évi XX. törvény*). Strany vyjednávající u kulatého stolu nechaly dokument vypracovat se záměrem zemi úspěšně převést přes fázi tranzice k fungujícímu právnímu státu a záměrně označily fungování základního zákona *XX.* jen jako dočasný proces, který bude završen až úplnou změnou systému. (Tökés 2002: 118-123)

Provizorní ústavní zákon z roku 1989 s sebou přinesl i desetiletí opomíjené a v období internacionalizace ve východním bloku často tabuizované téma národních států a národnostních a etnických menšin. Krušná maďarská historie v polovině 20. století se nesla ve znamení válek a mírových vyrovnání, kvůli kterým maďarský národ přišel o významnou část území a neméně významnou část svého obyvatelstva. Země se však neměla čas a zpočátku ani zájem s novými skutečnostmi patřičně vyrovnat. Tato tematika se tak přenesla až do 90. let minulého století. (Ieda 2004: 3-8)

Trianonské mírové vyrovnání je v Maďarsku dodnes bezpochyby jednou z nejvýznamnějších historických událostí. Po rozpadu dualistické monarchie Rakouska-Uherska na konci První světové války, bylo i Uhersko jako součást poražené strany vítěznými mocnostmi potrestáno. Nový stát Maďarů tak vznikl na troskách bývalé mocnosti, menší o 71.4 % území a 63.5 % obyvatelstva. Podle podmínek stanovených mírovou smlouvou připadla část území historického Maďarska okolním státům, 3 miliony osob hlásících se k maďarské národnosti se tak ze dne na den staly menšinou v nových národních státech. Na Rumunském území se ocitlo 5 258 000 obyvatel z nichž 31,6 % bylo maďarské národnosti, v Československé republice zůstalo 3 518 000 obyvatel, z toho 30,3 % maďarské národnosti, Království Srbů, Chorvatů a Slovinců připadlo území s 1 509 000 obyvateli, z toho 30,3 % maďarské národnosti, Rakousko se rozrostlo o území s 292 tisíci obyvatel, z toho 8,9 % maďarské národnosti. Trianonská dohoda byla podepsána 4. června 1920 a do maďarského legislativního řádu byla zakotvena v roce 1921. (Irmanová 2002: 192-194) (Hajdú 2020: 4-6)

Ačkoliv se v první polovině minulého století objevily četné revizionistické tendence a Maďarsko dočasně získalo v průběhu druhé světové války část svého území zpět, země se opět ocitla na straně poražených a o území i obyvatelstvo v následném vyrovnání opět přišlo. V období mezi koncem druhé světové války a nástupem komunistického režimu v srpnu 1948 nenašlo Maďarsko v této problematice podporu. Po nástupu totalitního režimu bylo téma silně tabuizované, primární byl v tomto období především třídní boj a národnostní problémy měly organicky vymizet internacionalizací a eliminací třídních struktur. Situace se však podle Nándora Bárdiho změnila v polovině 60. let, kdy se stranické elity v porevolučním období¹ začaly menšinovou otázkou zabývat. Bylo to právě v tomto

¹ Maďarské protikomunistické povstání v roce 1956. Neúspěch povstání byl zaviněn intervencí sovětských vojsk, k moci se nicméně následně dostala vláda Jánose Kádára, která se nesla ve znamení uvolnění represí a ekonomických reforem. V tuto dobu začalo období tzv. Gulášového socialismu.

období, kdy byl oficiálně podporován princip dvojí loajality², jak pro menšiny žijící na území Maďarska, tak pro Maďary žijící v okolních státech. Tato snaha byla v 70. letech povýšena na úroveň institucionalizace, což se však nesetkalo s pochopením v okolních státech, následkem pak byl dle Bárdiho i větší důraz ze strany těchto států na zintenzivnění asimilace. Fokus na menšinovou otázku se v Maďarsku stupňoval až do konce 80. let, kdy na něj navázal i post-komunistický režim. (Bárdi 2004: 58-66)

V článku 6. bod 3. ústavního zákona XX. 1989 je uvedeno:

*“Maďarská republika se cítí odpovědná za osud Maďarů žijících za jejími hranicemi a podporuje rozvoj jejich vztahů s Maďarskem.”*³ (Hungary 1989a)

Tuto “odpovědnost” za osudy maďarských menšin zanechaných za hranicemi post-trianonského Maďarska artikuloval i první demokratický ministerský předseda József Antall :

„V souladu s maďarským veřejným právem, jsouce ministerským předsedou tohoto desetimilionového státu, v duchu přeji si být premiérem patnácti milionů Maďarů.” (Koller 2011: 44-45)

Věta, kterou premiér a předseda Maďarského demokratického fóra (MDF) přednesl na sjezdu strany 2. července 1990, vyvolala silnou kritiku vůči nové vládě ze strany sousedních států, které se obávaly opětovného nástupu revizionistické národnostní politiky. (Ieda 2004: 9) (Koller 2011: 44-45)

² Maďaři žijící za hranicemi jsou kulturně propojeni s vlastní národní kulturou, tedy kulturou Maďarskou, a prostřednictvím svého občanství jsou zároveň propojeni s kulturou země, ve které žijí. Nicméně, v obou kulturách by měly být podporované především "socialistické hodnoty". (Bárdi 2004: 64)

³ Originální znění v maďarštině *“A Magyar Köztársaság felelősséget érez a határain kívül élő magyarok sorsáért, és előmozdítja a Magyarországgal való kapcsolatuk ápolását.”* (Hungary 1989)

2. Národnostní politika od roku 1989 do roku 2010

V širším kontextu je nutné si uvědomit, že maďarská národnostní politika (zaměřená na vztahy mezi mateřským státem a maďarskými menšinami v sousedních státech) se velmi lišila v průběhu let v závislosti na střídání politických elit. První vládou zvolenou po revoluci ve svobodných demokratických volbách, byla vládní koalice utvořena Maďarským demokratickým fórem (MDF), maďarskými křesťanskými demokraty (KDNP) a nezávislou maloroľnickou stranou FKgP. Do čela vládního uskupení, které v zemi úřadovalo od roku 1990 do roku 1994, se postavil předseda ve volbách vítězná MDF József Antall. Jak je již z první kapitoly patrné, Antalova vláda cítila se vznikem nových národních států odpovědnost za dobré bytí zahraničních Maďarů a v období své vlády se snažila vztahy s těmito menšinami utužit. Nándor Bárdi upozorňuje, že v tomto období musela vláda vybalancovat tři hlavní témata v zahraniční politice státu, tím byla euro-atlantická integrace, vztahy se sousedními státy a Maďarská národnostní politika. Antalova vláda chtěla jít příkladem okolním státům v otázce své vlastní menšinové politiky. Zasazovala se například o diplomatickou ochranu menšin, vytvořila institut menšinových samospráv na svém území a do své politiky vztahů se zahraniční diasporou chtěla zabudovat tzv. Antalovu doktrínu, tedy nepřinášet žádná zásadní rozhodnutí o komunitách zahraničních Maďarů bez uvážení jejich vlastních názorů a postojů. Nicméně tyto snahy, které byly spíše ideologického charakteru, povětšinou nepřinesly, krom symbolického, žádný praktický efekt. (Bárdi 2004: 66-69)

S nástupem koaliční vlády liberálů a reformované nové levice v podobě ve volbách vítězných maďarských socialistů MSZP a svazu svobodných demokratů SZDSZ, se zahraniční a národnostní politika předefinovala. Cílem vlády nového premiéra Gyuly Horna, která vládla v období od roku 1994 až do roku 1998, se stalo vytvoření takové národnostní politiky, která by byla kompletně v souladu s mezinárodním právem a nijak by nenarušovala dobré sousedské vztahy. Ze sféry silné rétoriky a ideologie přenesl Horn význam na pragmatické činy. Byla to

právě tato vláda, která podepsala bilaterální smlouvu o dobrých sousedských vztazích se Slovenskem a obdobnou smlouvu o spolupráci a pochopení s Rumunskem. (Bárdi 2004: 69)

Vztahy mezi zeměmi ale byly i nadále daleko od ideálních, vyjednávání o smlouvě o sousedských vztazích se Slovenskem byla totiž v roce 1994 zahájena přechodnou slovenskou vládou Josefa Moravčíka. Ten za dobu svého krátkého vládnutí implementoval mnoho změn ve prospěch minorit, například uznávání maďarských jmen, duální značení, rozšíření jazykových práv a další. V prosinci téhož roku se však do čela Slovenska dostal již potřetí Vladimír Mečiar se svou stranou Hnutí za demokratické Slovensko (HZDS), která vládla v koalici mimo jiné s extrémně pravicovou Slovenská národní strana (SNS) pod vedením Jána Sloty. Nová vláda ani zdaleka nezaujímal stejný postoje k maďarské menšině na svém území jako vláda předešlá a sousedskou smlouvu vnímala jako západními mocnostmi vynucený akt, její programové priority navíc obsahovaly body, které ohrožovaly náboženské či jazykové svobody. Smlouva byla nakonec podepsána v roce 1995 a Slovenskem ratifikována o rok později, postoj reprezentantů maďarské menšiny na Slovensku k ní byl ale velmi skeptický. Obdobná situace s nesmlouvavostí nacionalistických stran s maďarskou vládou byla například i v Rumunsku, kde se situace uklidnila až v listopadu 1996, kdy byl ve volbách poražen nacionalistický prezident Ion Iliescu. Hornova vláda byla navíc silně kritizovaná ze strany domácích nacionalistů, kteří ji vyčítali podepsání bilaterálních smluv za cenu obrovských ústupků a krácení práv zahraničních menšinových Maďarů. (Nelson 1998: 317-319, 321) (Waterbury 2010: 79)

2.1. První vláda Viktora Orbána

Turbulentní změna z hlediska ideologie i legislativy přišla s první vládou Viktora Orbána a jeho strany Fidesz, která v letech 1998 až 2002 vládla v koalici s nezávislou malorolnickou stranou FKgP, a která do čela země nastupovala v příznivější geopolitické situaci než vlády předešlé. (Bárdi 2004: 70) Je důležité si uvědomit, že restrukturalizace maďarské pravice a obnovený důraz na vztahy s

maďarskými menšinami v okolních státech, jsou dva přímo propojené procesy, které byly součástí stranické ideologie Fideszu. Právě fokus na tuto problematiku částečně pomohl Fideszu oponovat kritikám, které mu vytýkaly dřívější neexistenci jasných ideologických postojů, a především díky této problematice byla strana schopna spojit pravicové strany v jednotný široký pravicový blok, který pomohl ke zrodu bipolárního stranického systému. Směřování Fideszu se tak odklonilo od neoliberálního konzervatismu ke konzervatismu tradičnímu. (Waterbury 2010: 70-71, 75)

Podle výzkumu Myry Waterbury začala právě strana Fidesz reformovat a deformovat tradiční štěpní linie maďarské společnosti.

“Když se vláda MSZP-SZDSZ pustila do liberálních ekonomických reforem, Fidesz byl schopen částečně rekonstruovat nacionalisticko-populistický tábor tím, že dokázal propojit témata méně důležitých konfliktních linií s těmi stěžejními, čímž vytvořil catch-all-party (Myra Waterbury používá termín “mosaic cleavage party”), která používala nacionalistickou rétoriku k přilákání různorodých voličů.” (Waterbury 2010: 75-76)

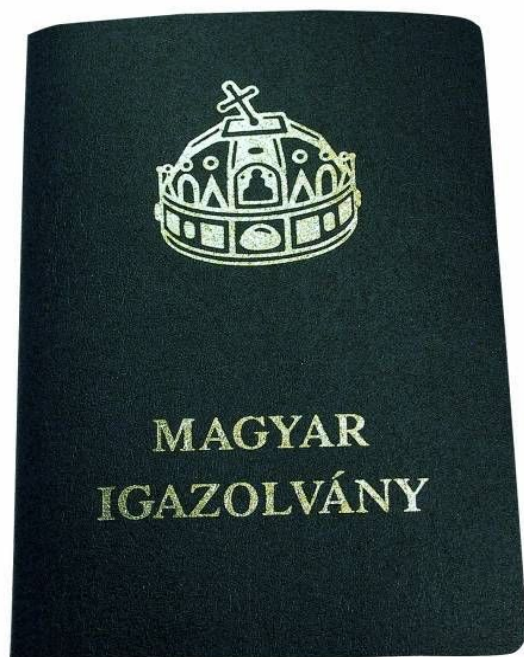
K teorii částečně uměle vytvořených štěpných linií se přiklání i jiní akademici, Mlejnek například dochází k závěru, že *“podoba stranického systému v Maďarsku i ostrý bipolární konflikt mezi dvěma hlavními politickými bloky byl částečně produktem reálně existujících konfliktních linií (myšleno liberálně-univerzalistický přístup na levici a národně konzervativní přístup na pravici), ale také důsledkem “subjektivně vybrané” volební strategie.”* (Mlejnek 2010: 81-83) Oba autoři zároveň potvrzují, že jelikož byla ekonomická ideologie Fideszu etatistická s fokusem na střední a nižší společenské vrstvy, založila své fungování v opozici po dobu levicové vlády i na kritice liberálních ekonomických reforem, což ji poskytlo ještě silnější mandát u voličů z nižší společenské straty. (Mlejnek 2010: 83) (Waterbury 2010: 76)

2.1.1. Zákon o postavení zahraničních Maďarů

První větší kontroverzi vyvolala vláda pod taktovkou Viktora Orbána ustanovením Svatoštěpánské koruny novým státním symbolem v roce 1999, kdy se tři nejvyšší ústavní činitelé zúčastnili ceremonie kanonizace koruny, která měla na sklonku milénia sloužit jako symbol národní soudržnosti, a to i mimo hranice státu. (Ieda 2004: 10) V únoru téhož roku svolala vláda do hlavního města Budapešti konferenci, kde vznikl i nový poradní orgán sestávající z lídrů maďarských menšin a maďarských reprezentantů Magyar Állandó Értekezlet MÁÉRT (Maďarská stálá konference). Vznik MÁÉRTu se pokládal za událost mimořádného významu v oblasti “maďarsko-maďarských” vztahů. Už na druhém zasedání tohoto nového orgánu, který měl za úkol s vládou především řešit problémy maďarských menšin v rámci tuzemských pravomocí, se zrodil návrh na vznik zákona, který by výslovně upravoval právní statut osob hlásících se k maďarské menšině na území sousedních států v maďarském právním řádu. Tento zákon s označením LXII. zákon o Maďarech žijících v sousedních státech (“2001. évi LXII. Törvény a szomszédos államokban élő magyarokról”) byl po rok a půl dlouhé přípravě přijat parlamentem v červnu roku 2001. (Waterbury 2010: 85) (Bárdi 2008: 370-371)

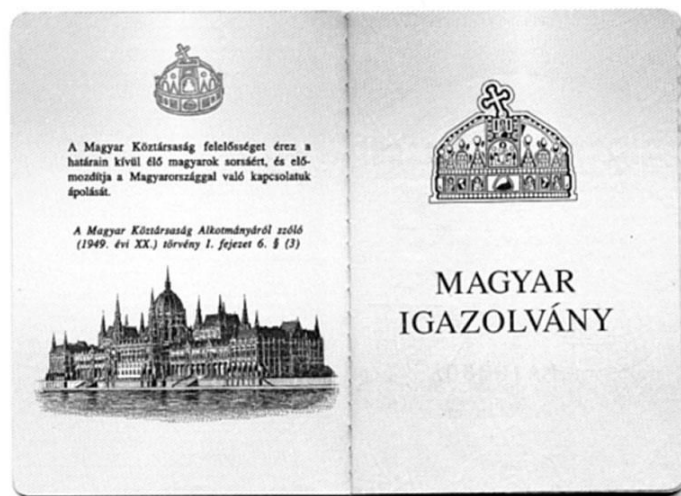
Pro účely této práce bude zákon LXII. o Maďarech žijících v sousedních státech označen jako “zákon o postavení” (*status law*), což je termín hojně používaný akademiky i laiky. Pro tento legislativní dokument se nicméně vžilo i označení “prospěchový zákon či zákon výhod” (*benefit law*), primární příčinou bylo, že původní záměr zákona se měl vypořádat i s politickými právy Maďarů žijících v sousedních státech prostřednictvím garantovaného práva na dvojí občanství. To bylo nicméně smeteno z jednacího stolu tehdejší opozicí v čele s MSZP a SZDSZ, především kvůli potencionálním mezinárodním následkům. Zákon se tedy omezil na poskytování výhod a rozličných služeb pro své menšinové Maďary ze sousedních států, právní ochranu na svém území a také poskytnutí oficiálního průkazu, který potvrzoval příslušnost osob k maďarské menšině “*Magyar igazolvány*” (Maďarský průkaz totožnosti). (Ieda 2004: 11-13)

Obrázek 1: Maďarský průkaz totožnosti udělovaný nemaďarským občanům maďarské národnosti Magyar igazolvány

4

Obrázek 2: První dvojstránka průkazu Magyar igazolvány

5

⁴ <https://szekelyhon.ro/vilag/nem-kerheto-tobbet-a-magyar-igazolvany-az-rmdsz-halozatan>

⁵ <https://karpathir.com/2018/01/04/igenyelheto-e-meg-a-magyar-igazolvany-ha-igen-hol-mikent/>

Už v roce 2001 bylo zřejmé, že Maďarsko, spolu s dalšími zeměmi ze skupiny A8⁶, získá členství v Evropské unii a eventuelně i v Schengenském prostoru dříve, než někteří jeho sousedé. Pro Maďarsko vidina členství v Evropské unii znamenala potřebu vyřešit jakýsi schengenský paradox. Členství ve společném mezinárodním společenství a otevření hranic mezi Maďarskem, Slovenskem a Slovinskem přinášela naději na zlepšení vztahů nejen s příbuzenskými menšinami, ale i s centrálními vládami sousedních zemí. Stejná situace s sebou však přinášela pachut' vzniku pomyslné nové železné opony mezi zemí a jejími východními a jižními sousedy. Jednotný trh a volný pohyb osob i zboží měly být zárukou pozitivního politického a především ekonomického vývoje v zemi. Pro statisíce příslušníků maďarských menšin v Rumunsku, Srbsku, Chorvatsku a Ukrajině by však stejná situace znamenala komplikace, a podle tehdejší vlády odcizení se od mateřské země. Zákonem LXII. o Maďarech žijících v sousedních státech se vláda právě s tímto paradoxem chtěla vypořádat. Kromě již zmíněných finančních benefitů a podpory kultury, vzdělání a mateřského jazyka, měl zákon LXII. zajistit stabilní pozici menšinových Maďarů na Maďarském pracovním trhu, zajistit přístup k sociální podpoře, zdravotní péči i garantovanému pracovnímu povolení na tři měsíce na území Maďarska. (Waterbury 2010: 89-90) (Kovács 2006: 431-451)

Zákon prošel maďarským parlamentem na základě širokého konsenzu s 93 % poslaneckých hlasů díky odstoupení vládní koalice od požadavku na garanci dvojího či externího občanství. Zákon nepodpořila jen opoziční strana SZDSZ, která ho dlouhodobě kritizovala. Situace na poli mezinárodních vztahů ale už tak jednoznačná nebyla. Zákon se výslovně vztahoval na všechny osoby trvale žijící na území sousedních států (vyjma Rakouska), které se sami hlásí k maďarské národnosti. Slovensko a Rumunsko, tedy státy s největším počtem osob hlásících

⁶ Země ze skupiny A8 je označení pro osm zemí střední a východní Evropy (Česká republika, Estonsko, Maďarsko, Lotyšsko, Litva, Polsko, Slovensko a Slovinsko), které se v roce staly členy Evropské unie 2004. Ve stejném roce se k EU přidala i Malta a Kypr, proto se někdy uvádí označení země A10. (Further expansion | European Union, 2020)

se k maďarské národnosti, se zákonem o postavení nesouhlasilo a tehdejší rumunský premiér Adrian Năstase požádal Benátskou komisi⁷ o přezkoumání slučitelnosti zákona o postavení s evropskými legislativními standardy a normami. V reakci na tuto žádost rumunského premiéra, která mimo jiné uváděla, že maďarský zákon o postavení je ojedinělý, požádal Benátskou komisi o právní asistenci i maďarský ministr zahraničí János Martonyi, který si vyžádal komparativní studii nedávných tendencí evropských zemí o úpravu legislativy týkající se preferenčního zacházení s osobami patřícími k národním menšinám žijícím mimo hranice (kin-minority) své mateřské země (kin-state)⁸. (Venice Commission 2001) (Sólyom 2004: 366) (Index.hu 2001)

Benátská komise žádostem vyhověla a provedla širokou komparativní studii, ve které se zabývala obdobnými zákony. Výsledná zpráva komise zkoumá preferenční zacházení poskytované Rakouskem, Slovenskem, Rumunskem, Ruskou federací, Bulharskem, Itálií, Maďarskem, Slovinskem a Řeckem svým národním menšinám žijícím v zahraničí. (Sólyom 2004: 365)

Komise nakonec došla k závěru, že implementace jednostranných zákonů sloužících k podpoře a zachování kultury menšin od svých mateřských států je možné, jsou-li dodrženy čtyři podmínky:

“Podle názoru Komise je možnost států přijmout jednostranná opatření v rámci Evropské unie k ochraně svých příbuzenských menšin, bez ohledu na to, zda žijí v sousedních nebo jiných zemích, podmíněna dodržováním následujících zásad: a) je zachována teritoriální suverenita států; b) pacta sunt servanda (smlouvy musí

⁷ Evropská komise pro demokracii prostřednictvím práva, známá také jako Benátská komise, je poradním orgánem Rady Evropy zabývající se ústavními záležitostmi. Úlohou Benátské komise je poskytovat právní poradenství členským státům, a zejména poskytování pomoci státům, které chtějí sladit své právní a institucionální struktury s evropskými standardy a mezinárodními zásadami v oblasti demokracie, lidských práv a právního státu. Komise byla založena v roce 1990 v reakci na pád komunismu a vznik nových národních států. (venice.coe.int)

⁸ Termíny kin-state (mateřský stát) a kin-minority (příbuzenská menšina) se opakovaně objevuje v tematické literatuře, v dokumentech evropských institucí, apod.

být respektovány a prováděny v dobré víře, je nutné respektovat již existující dohody); c) *přátelské vztahy mezi státy*; d) *dodržování lidských práv a základních svobod, a zejména eliminace diskriminace.*" (Venice Commission 2001)

Komise se nejprve zaměřila na otázku územní suverenity států. Poukázala na to, že stát může vydávat jednostranné zákony a předpisy týkající se zahraničních občanů, pokud tyto zákony budou mít ohraničené působení na území státu. Princip *pacta sunt servanda* je založen na respektu k již existujícím legislativním pravidlům a dohodám. Státy by se tedy neměly v nových unilaterálních zákonech dotýkat oblastí, které jsou již vymezené v existujících bilaterálních smlouvách. Toto je možné jen v případě, pokud dotyčný domovský stát byl informován a tento krok schválil či nevznesl námitky. Komise také dodává, že systém bilaterálních a multilaterálních dohod zůstává hlavním a preferovaným právním nástrojem sloužící k ochraně menšin. V posledním bodě Komise poukázala stěžejní pravidlo, které bylo zákonem o postavení porušeno a tou je akceptace pozitivní diskriminace jen v oblasti kultury a vzdělání. (Venice Commission 2001) (Sólyom 2004: 365-370)

"V jiných oblastech než je vzdělávání a kultura, považuje komise poskytnutí preferenčního zacházení za akceptovatelné pouze ve výjimečných případech, a to je-li prokázáno, že skutečným cílem tohoto (přiměřeného) preferenčního zacházení je zachování vazeb menšiny (kin-minorities) s mateřskými státy (kin-states)." (Venice Commission 2001)

Maďarská vláda následně prostřednictvím vládních nařízení pozměnila sporné body zákona, tak aby doporučením Benátské komise dokument odpovídal. Vláda se navíc v roce 2001 dohodla se svým rumunským protějškem o rozšíření tříměsíčního pracovního povolení i na osoby rumunské národnosti. (Bárdi 2008: 371-372)

2.2.Referendum o občanství 2004

Vyřešení výtek slovenské strany skrz novou bilaterální dohodu vláda Viktora Orbána ale již nestihla. O to se zasadila až vláda MSZP a SZDSZ Pétera

Medgyessyho, která v roce 2003 zákon přes nesouhlas opozičních stran modifikovala (v preambuli byl například předefinován pojem národ, byly zrušeny některé finanční a pracovní benefity, apod.). (Bárdi 2008: 371-372)

Ústředním tematickým bodem v době vlády Ference Gyurcsányiho, který nastoupil na místo Medgyessyho po skandálu s plagiátorstvím své disertační práce, se stalo dvojí občanství. Toto téma bylo paradoxně navržené organizací World Federation of Hungarians, které díky podpisové kampani dokázalo vyvolat vypsání referenda o dvojím občanství. Světová federace Maďarů poukazovala na fakt, že někteří menšinoví Maďaři (z Ukrajiny, Rumunska⁹ a Srbska a Černé Hory) musí k překročení státní hranice do mateřského státu získat víza. Tato povinnost měla odpadnout díky umožnění nabytí státního občanství bez nutnosti pobytu na území Maďarska (dvojí státní občanství Maďarsko povolovalo dlouhodobě, spor se vedl o občanství bez residenční povinnosti) a s tím spjatého zisku cestovních dokladů. Referendum bylo po úspěšné podpisové kampani vypsáno na 5. prosince 2004, samotnému lidovému hlasování však předcházela intenzivní kampaň za strany opozice a menšinových organizací a ještě intenzivnější proti-kampaň ze strany vlády, a především nejsilnější vládní strany MSZP. (Kovács 2006: 431-451) (Index.hu 2004) (Merce.hu 2017)

Otázka, na kterou měli Maďaři odpovědět prostým ne či ano zněla následovně: *"Chcete, aby Zemské shromáždění představilo zákon o preferenčním udělení maďarského státního občanství, v případě zájmu, osobě, která není občanem Maďarska, nežije na území Maďarska, hlásí se k maďarské národnosti, a která prokáže svou národnostní příslušnost "maďarským průkazem totožnosti" v souladu se zákonem LXII z roku 2001; nebo jiným způsobem stanoveným zákonem?"* (Index.hu 2004)¹⁰

⁹ Rumunsko nabylo členství v Evropské unii až 1. ledna 2007. (europa.eu)

¹⁰ Originální znění: Akarja-e, hogy az Országgyűlés törvényt alkosson arról, hogy kedvezményes honosítással - kérelmére - magyar állampolgárságot kapjon az a magát magyar nemzetiségűnek valló, nem Magyarországon lakó, nem magyar állampolgár, aki magyar nemzetiségét a 2001. évi

MSZP v čele s Ferencem Gyurcsányim nejdříve oznámila, že vláda jednotné stanovisko k referendu vydávat nebude, zasadí se však o to, aby voliči dostali všechny podstatné informace, a to nepřikrášleně. V listopadu se však strana už vyslovila pro jasné ne v referendu a rozhodla se každý den zveřejnit dvě otázky, které měly voličům usnadnit volbu.¹¹ Součástí proti-kampaně byla i billboardová a letáková kampaň, která vyzývala k zaškrtnutí 2x ne na volebních lístcích.¹² Naopak strany Fidesz a MDF se vyslovily ve prospěch preferenční naturalizace. (Politicalcapital.hu 2004)

Obrázek 3: Velkoplošná reklama vládní strany MSZP proti udělování preferenčního občanství nemaďarským občanům maďarské národnosti

13

LXII. törvény 19. §-a szerinti 'Magyar igazolvánnyal' vagy a megalkotandó törvényben meghatározott egyéb módon igazolja?" (Index.hu 2004)

¹¹ Příklad otázek pokládáných stranou MSZP: "Podpořil byste takové rozhodnutí, které by místo podpory dobrého bytí zahraničních Maďarů ve své mateřské zemi započalo jejich emigraci? V originálním znění: "Támogatna-e egy olyan döntést, amely a határon túli magyarok szülőföldön boldogulása helyett elvándorlásukat ösztönözné?" (Politicalcapital.hu 2004)

¹² V referendu 5. prosince 2004 se hlasovalo o dvou tématech, udělení preferenčních občanství zahraničním Maďarům bez nutnosti pobytu na území státu a o zastavení privatizace nemocnic. K druhému jmenovanému bodu bylo referendum vypsáno na základě podpisové kampaně, kterou podporovala strana Fidesz. Ta se v kampani před referendem vyslovila pro 2x ano, ve prospěch dvojího občanství a v neprospěch privatizace nemocnic. (Index.hu 2004)

¹³ <https://merce.hu/2017/12/05/13-eve-volt-a-kettos-allampolgarsagrol-szolo-nepszavazas/>

Referendum nepřekročilo kvorum účasti pro platnost, což znamenalo, že pro žádnou z variant se nevyslovilo 25 procent všech občanů s hlasovacím právem. Při účasti 37,44 % voličů, hlasovalo 51,55 procent ve prospěch a 48,45 procent proti rozšíření možností k zisku občanství. Výsledek referenda měl velmi špatný vliv na vztah mezi maďarskou vládou a zahraničními Maďary, až do roku 2010 například nezasedla Maďarská stálá konference MÁÉRT. Mnoho Maďarů v zahraničí nese tehdejší vládní kampaň strachu stále velmi těžce, proto tento historický moment může být pokládán pro současné dění v Maďarsku za stěžejní, jelikož tyto menšinové Maďaři pokládají tehdejší jednání strany MSZP jako svou zradu, a to se může projevat na jejich volebních preferencích. (Merce.hu 2017) (Index 2004) (Politicalcapital.hu 2004)

Následující roky se vláda ještě pokusila o udobření se se zahraničními Maďary v podobě benefičních programů a dalších finančních příspěvků, tato tematika byla v roce 2006 zastíněna vnitropolitickými a ekonomickými problémy a především slavným projevem premiéra Gyurcsányiho na povolebním sjezdu strany MSZP v Ószödu.¹⁴ Silné antipatie si tak osoba Ference Gyurcsányiho dokázala získat jak u Maďarů zahraničních, tak u těch domácích. (Waterbury 2010: 139-142)

¹⁴ Projev známý jako "Ószödi beszéd" přednesl tehdejší znovuzvolený premiér Ferenc Gyurcsány v květnu roku 2006. Na nahrávce, která unikla do médií a vyvolala proti-vládní demonstrace a v konečném důsledku vedla k drtivé porážce strany ve volbách v roce 2010, premiér přiznává, že svým voličům lhali a země je v kriticky špatné ekonomické situaci.

3. Naturalizační politika

Pro účely této bakalářské práce je nutné definovat základní pojmy spojené s národnostní a naturalizační politikou. Akt naturalizace můžeme definovat jako přijetí či udělení státního občanství osobě s cizí či žádnou státní příslušností, skrz formální akt. Naturalizaci mohou podstoupit lidé, kteří se na území státu nenarodili ani se jinak nekvalifikují, dle platných zákonů daného státu, k automatickému získání státního občanství, či svým narozením na území daného státu nenabyli statusu občana příslušné země. Jedním z typů naturalizace osoby, která do hostující země imigrovala a v této zemi také dlouhodobě žije, tudíž může být nabytí zvláštního statusu občana z pohledu legislativního práva státu a mezinárodního práva pro občana prospěšné. Naturalizace je tedy jen označení specifického způsobu nabytí občanství. (Janoski & Gran 2002: 15-31)

Dalším typem naturalizace, na který se ve své práci zaměřím je fenomén naturalizace osob příslušejících k etnické diaspoře, kteří na území mateřského státu dlouhodobě nežijí, ale nabytí právního statutu občana je v jejich případě žádoucí z kulturního, právního či jen symbolického hlediska. K definici občanství a načrtnutí možných budoucích problémů, které může udělení občanských práv občanům jiného státu, je použit citát z publikace Thomase Janoskiho a Briana Grana "Political Citizenship: Foundations of Rights".

“Občanství je založeno na záruce právní a politické ochrany před hrubou donucovací silou...Občanství lze definovat jako pasivní a aktivní členství jednotlivců v národním státě s univerzálními právy a povinnostmi na stanovené úrovni rovnosti... Občanství zahrnuje aktivní schopnosti ovlivňovat politiku a pasivní práva na existenci v právním systému ...Vrozená nebo přirozená práva mohou existovat spíše jako neformální právní normy, nikoli uzákoněná práva.”
(Janoski & Gran 2002: 13-14)

Z této definice vyplývá, že občané mají právo na ochranu od svého státu, zároveň získávají práva a povinnosti, které se k nabytému statutu vážou. Vznik nároku na právní ochranu osoby ne jenom na úrovni domácího práva však může v případě

občanů vícero států kolidovat s právem státu druhého. Nicméně akademici upozorňují, že absence války mezi západní civilizací a rozmach mezinárodních vazeb zapříčinily i vyšší míru tolerance dvojího a více občanství a v mnoha případech nemusí nijak narušovat suverenitu států. Thomas Faist, který se zabývá fenoménem dvojího občanství poukazuje na fakt, že suverénní státy stále rozhodují o přidělení občanství jednostranně, nicméně je třeba uznat, že v současnosti tak činí za podmínek ovlivněných normami, které jsou často kodifikovány jak na úrovni vnitrostátní, tak i na té mezinárodní. (Faist 2007: 171-174) Mnoho států v posledních desetiletích zrušilo například vojenskou službu, která v případě vícero občanství často znamenala neschůdný problém. Navíc v současné éře globalizace se začíná klást větší důraz na individuální práva. (Spiro 2009: 115-117)

“Pokud se budeme snažit vybrat jeden klíčový faktor ovlivňující zvyšující se toleranci duálního občanství, je to pravděpodobně rostoucí význam lidských práv v mezinárodním a vnitrostátním právu. Při pohledu z post-národního hlediska se občanství v posledních desetiletích postupně stalo jakýmsi kvazi lidským právem. Tento trend byl urychlen nadnárodní integrací v rámci EU.” (Faist 2007:174)

Naturalizace osob, nabytí občanství, je v Maďarské republice ošetřeno a legislativně garantováno základním zákonem o občanství. Vztah občana a státu i samotné nabytí statusu občana, je stanoveno v maďarské ústavě, Magyarország Alaptörvénye 2011, ten nabytí občanství garantuje především skrz pokrevní příslušnost (*jus sanguinis*). (Hungary 2011a)

“(1) Po narození se dítě maďarského občana stane maďarským občanem. Občanské právo může také definovat další možnosti získání nebo automatického počátku maďarského občanství.

(2) Maďarsko chrání své občany.

(3) Nikdo nemůže být zbaven maďarského občanství, které započalo narozením nebo zákonným nabytím

.(4) Podrobná pravidla týkající se občanství stanoví základní zákon.¹⁵”

Přičemž obsah článku G byl konkretizován v textu návrhu ústavy následovně:

“Nejpevnější vztah státu a občana je ztělesněn občanstvím. Jedná se o zvláštní právní vztah, ve kterém obě strany disponují právy a povinnostmi. Hlavním pravidlem nabytí občanství je krevní princip, potomek maďarského občana se po narození stane maďarským občanem. Zákon o občanství však může stanovit další pravidla nabytí občanství. Maďarsko chrání své občany a tato ochrana se vztahuje i na nemožnost zbavení občanství občana, který přistoupil k tomuto právnímu stavu narozením nebo jeho zákonným nabytím.”¹⁶ (Hungary 2011b, dodatek k návrhu ústavy)

Maďarsko se řadí mezi země, které umožňují svým občanům možnost nabytí více než jednoho občanství. Jak je zmíněno výše problémem by v těchto případech mohla být protichůdnost legislativy států, které nemají přesně definované bilaterální vztahy v případě dvojích občanů. Maďarští zákonodárci vysvětlují působení vícero občanství v těchto případech povinnosti vůči občanovi ve vysvětlujícím dodatku návrhu článku XXV. v základním zákoně:

¹⁵ Maďarské ”základní zákony“ v maďarštině ”*Sarkalatos törvények*” byly původně soubor šesti zákonů ustavujících právní rámec moderního Maďarského státu. Tyto stěžejní zákony, podrobně upravují například fungování Zemského shromáždění, místních samospráv, armády, církve, volebního systému apod. Současný právní řád zná 32 těchto doplňujících ústavních zákonů, na které se pro potřeby širšího vymezení odkazuje ústava. Základní zákony se označují jako “dvoutřetinové zákony“, jelikož k jejich schválení či úpravě je potřeba dvoutřetinová většina hlasů přítomných poslanců.

¹⁶ Znění citace v originále : “*Az állam és a polgárok közötti legszorosabb kapcsolatot az állampolgárság testesíti meg . Sajátos jogviszony ez, melyben mindkét felet jogok és kötelezettségek terhelik. Az állampolgárság megszerzésének főszabálya a vérségi elv, a magyar állampolgár gyermeke születésével magyar állampolgár lesz. Az állampolgársági törvény azonban más keletkezési és megszerzési jogcímekeket is megállapíthat. Magyarország védelmezi állampolgárait, e védelem kiterjed arra is, hogy a születéssel keletkezett és a jogszerűen szerzett állampolgárságtól senkit nem lehet megfosztani .*” (Hungary 2011, dodatek k návrhu ústavy)

“Všichni maďarští občané mají v případě pobytu v zahraničí právo požívat ochrany Maďarska. Toto ustanovení vymezuje zásady pro konzulární ochranu a má být vykládán v souladu se závazky mezinárodního práva. S respektem k mezinárodním právním pravidlům je maďarskému občanovi s vícenásobným občanstvím poskytnuta pouze omezená právní ochrana.” (Hungary 2011c, dodatek k návrhu ústavy)

Premisa zdánlivé nekonfliktnosti dvojího a vícero občanství v současném globalizovaném světě posledních několika desetiletí se zdá být pravdivá jen částečně. Akademici rozlišují typy naturalizace a s ní spojených legislativních standardů umožňujících dvojí občanství, na základě ideologie a historických skutečností. Pojmy de-etnizace a re-etnizace v kontextu naturalizačního procesu se tedy liší v především v širokém kontextu, který na sebe vážou. Typizaci objektu naturalizace na de-etnizaci a re-etnizaci zavedl na pole výzkumu společenských věd a především do studií o občanství německý sociolog Christian Joppke. De-etnizace (*de-ethnicization*) je dle Joppkeho založena na vůli národních států vzdát se výlučného konceptu “*občanství = etnicita*”, potřebě vyřešit otázku statutu své přistěhovalecké populace a vnímání občanství svázaného s teritorialitou. Na druhou stranu proces re-etnizace význam státního teritoriálního ohraničení limituje. Státní občanství je zde vnímáno jako členství (*membership*), kde členy mohou být příslušníci etnika. (Joppke 2003)

V Maďarsku jsou přítomny oba fenomény. Legislativní řád upravuje požadavky na přistěhovalce, kteří nedisponují maďarským občanstvím, a umožňuje jim při splnění stanovených požadavků nabýt řádného občanství. De-etnizace osob jiné než maďarské národnosti, kteří nemají pokrevní vazbu či rodinnou vazbu na Maďarský stát, v tomto případě musí mimo jiné splnit požadavek na dlouhodobý pobyt v Maďarsku. Re-etnizace osob naopak nutností dlouhodobého pobytu podmíněná není. K získání občanství v tomto případě stačí žadateli dokázat svou vazbu k maďarskému národu.

3.1. Nový naturalizační zákon

Modifikaci zákona o občanství (*1993. évi LV. törvény a magyar állampolgárságról*) iniciovala v roce 2010, jen tři dny po svém nástupu do funkce, v pořadí druhá vláda Viktora Orbána. Na rozdíl od první vlády z přelomu tisíciletí disponoval druhý kabinet dvoutřetinovou většinou v Zemském shromáždění, přičemž dvoutřetinová většina jen z přítomných poslanců byla ustanovena v roce 1989 jako postačující k provedení změn v zákoně o občanství s platností od roku 1993.¹⁷ Vládní koalice Fidesz-KDNP tím bezprostředně navázala na cíle definované neúspěšným referendem v roce 2004. Viktor Orbán tehdy referendum označil za vítězné, jelikož většina voličů se vyslovila pro zjednodušenou naturalizaci zahraničních Maďarů, ačkoliv účast voličů nesplnila požadované kvórum. (Hungary 1993) (Pogonyi 2013: 219-220)

Zvýhodněná naturalizace osob cizí státní příslušnosti hlásících se k maďarské národnosti byla ustanovena novým textem článku 4§ odstavci (3), který platil od roku 2001 a zněl následovně:

“Jsou-li splněny podmínky uvedené v odstavci (1) písm. b) až e), může být na svou žádost zvýhodněně naturalizován i osoba hlásící se k maďarské národnosti, bez maďarské státní příslušnosti, která pobývala v době podání žádosti alespoň jeden rok v Maďarsku a jejíž předkem byl maďarský občan.” (Hungary 1993)

Text původní legislativy byl v roce 2010 nahrazen následovně:

“Jsou-li splněny podmínky uvedené v odstavci (1) písm. b) a d), může být na svou žádost zvýhodněně naturalizován i nemaďarský občan, jehož předek byl maďarským občanem nebo prokáže-li žadatel svůj pravděpodobný maďarský původ a prokáže znalost maďarského jazyka.” (Hungary 2010)

¹⁷ Článek 69, bod (4) Přijetí zákona o občanství vyžaduje dvoutřetinovou většinu hlasů přítomných členů parlamentu.“ *”Az állampolgárságról szóló törvény elfogadásához a jelenlévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.”* (Hungary 1989)

Ačkoliv byl návrh na změnu zákona odůvodněn jako nutnost eliminace zbytečné administrativní zátěže mezi Maďarským státem a zahraničními Maďary a zlepšení vztahů s těmito menšinami, situace v roce 2010 se od té v roce 2004 již zásadně lišila. Rumunsko vstoupilo do Evropské unie v roce 2007 a podmínky vízového styku mezi ostatními sousedními státy mimo EU byly upravené bilaterálními nebo mezinárodními smlouvami. Rozhodnutí vlády odčinit “křivdy” bývalých vlád ve vztahu se zahraničními Maďary neslo tedy spíše symbolický význam posílení subjektivního pocitu sounáležitosti. Ostatně nová vláda se rozhodla vytvořit i novou společenskou smlouvu v podobě “Národního systému spolupráce” (*Nemzeti Együttműködés Rendszere*). Tato společenská smlouva je oficiální ideologií současného režimu a z vládních postojů jasně vyplývá, že národ není v tomto kontextu limitován státními hranicemi. I samotná vláda ke vnímání své snahy o reformu zákona o občanství jen jako symbolického gesta přispěla počátečním popřením toho, že by tyto nově naturalizovaní občané měli disponovat i politickými právy, a to především právem volebním. Debata na téma politického občanství (*political citizenship*) se i v parlamentu vedla jen střídma a ke konečnému rozhodnutí vedlo až o rok později přijetí nové ústavy a nového volebního zákona. (Pogonyi 2013: 220) (Friedrich-Ebert-Stiftung & Political Capital 2019: 15-16)

Skutečnost, že vláda jasně nedeklarovala svůj postoj k udělení volebního práva pro nově naturalizované občany souvisí se stejně váhavým postojem veřejnosti. Joppke uvádí, že názory na de-etnizaci a re-etnizaci jsou navázané na ideologické postoje a kopírují štěpní linii v podobě levice versus pravice, přičemž levice straní de-etnizaci a pravice re-etnizaci. Tento předpoklad je signifikantní i na příkladu maďarského stranického systému, kdy se pravicový blok dlouhodobě vyjadřoval ve prospěch dvojího občanství bez nutnosti trvalého pobytu pro osoby maďarské

ethnicity a levice podporovala zjednodušení procesu naturalizace přistěhovalců¹⁸.
(Joppke 2003: 431-432)

¹⁸ Je nutné dodat, že tyto dvě roviny naturalizace se nemusí vylučovat a ve skutečnosti má v současnosti mnoho států inkluzivní legislativu v případě obou. Je také zvykem, že stát s tolerantní naturalizační legislativou pro své občany, například v umožnění dvojího a vícero občanství, bývá tolerantní i ke státním příslušníkům jiného státu, tudíž občan v případě nabytí jednoho občanství nepřijde o druhé občanství apod. (Joppke 2003)

4. Současná situace a postavení zahraničních Maďarů v domovských státech

Symbolismus, napravení starých křivd, podpora kultury a diverzity a posílení národní soudržnosti v Evropském společenství bez hranic, tak je oficiálně prezentována současná národnostní politika Maďarského státu. Romantizace maďarské aktivistické národnostní politiky se však může míjet s realitou. Subjektivní pojetí národnostní politiky a unilaterální legislativa vytvořená bez standardních mezinárodních diplomatických procesů však může často vést k sekuritizaci ze strany hostujících států (*host-state*) a celkové destabilizaci regionálních mezinárodních vztahů. (Liebich 2017)

V západních státech s delší demokratickou, multikulturní či federativní tradicí není neobvyklé, aby národnostní či etnické menšiny dosahovaly autonomního statutu či užívali svůj vlastní jazyk na úrovni jazyka úředního. Akademici se však pozastavují nad faktem, že nové národní státy střední a východní Evropy ve stejných liberálních menšinových politikách tak vstřícné nejsou a idea úplné či částečné autonomie je pokládána za vyloženě negativní trend. Zde můžeme najít více důvodů pro tyto skutečnosti. Jedním z možných vysvětlení je negativní postoj majority vůči minoritě navázaný na historické skutečnosti a možné minulé křivdy. Obecně řečeno můžeme s tvrdit, že státy nepřiznají větší pravomoci nebo zdroje skupinám, které jsou vnímány jako nelojální, a proto ohrožující bezpečnost státu. Toto však ve většině západních států není častý úhel pohledu na minoritní skupiny a postoj k menšinám jako nelojálnímu elementu je typický spíše pro střední a východní Evropu. (Kymlicka 2002: 18-19) (Liebich 2017)

„Ve většině částí světa jsou menšinové skupiny často považovány za jakousi „pátou kolonu“, která bude loajální spíše sousednímu státu, tedy k nepříteli. Jedná se zejména o případy, kdy je menšina k sousednímu státu vázána dle etnicity nebo náboženství, kdy může dojít k tomu, že sousední stát si bude

nárokovat právo zasáhnout za účelem ochrany “své“ menšiny. “ (Kymlicka 2002: 19)

Určitou podobnost můžeme překvapivě spatřovat mezi postojem bývalého režimu, který předpokládal, že národnostní problémy vymizí organicky s eliminací třídních struktur (viz kapitola 2.) a postojem některých nových demokracií, které podle Kymlicky předpokládají, že národnostní problémy přirozeně vymizí v souvislosti s demokratizací, globalizací a příznivým ekonomickým vývojem. (Kymlicka 2002)

V současné době můžeme inklinaci vlád ve střední a východní Evropě vysvětlit třemi souvisejícími předpoklady, které souvisí s historií opresivních režimů, kolaborace, uměle vytvořených hranic a jejich častých změn. Prvním je již zmiňovaná premisa neloajálnosti menšin a kolaborace s “nepřítelem”. Druhým je předpoklad, že silný a stabilní stát vyžaduje slabé a oslabované menšiny. Kymlicka zde odkazuje na hru s nulovým součtem, tedy cokoliv prospěšného pro menšinu je vnímáno jako hrozba pro většinu. Třetí premisou je překvalifikování menšinových otázek na otázku národní bezpečnosti. (Kymlicka 2002: 20-21) Takové to smýšlení politických elit však může vést ke skutečnému odcizení se menšin od hostující země k mateřské zemi (kin-state), a jelikož jsou tyto politiky často velmi intenzivně artikulované, je pravděpodobné, že vyescalují k větším konfliktům. Zde tedy platí, že příliš aktivistická pozitivní politika mateřského státu ke své zahraniční menšině může vyvolat negativní politiky hostujícího státu, která vyvolává negativní postoje ze strany menšin k vládě hostujícího státu a napětí mezi většinovou a menšinovou společností.

Fakt, že tyto státy nepřistoupily k desekuritizaci své menšinové politiky ani díky členství ve společných mezinárodních organizacích (Evropská Unie, NATO, UN, apod.), není akademiky dosud jasně vysvětlena.

4.1.Slovensko

Slovenská republika je hostujícím státem pro 458 467 osob hlásících se k maďarské národnosti, tento počet odpovídá 8,5 % celkového obyvatelstva

Slovenska¹⁹. Ačkoliv je maďarská menšina početná, na území státu je koncentrovaná v konkrétní oblasti (historicky nazývaná Hornozem - *Felvidék*), a v některých usedlostech nezřídka tvoří majoritu obyvatel, slovenská legislativa nepracuje se zvláštním statutem minorit, autonomní správou, bilingvální přístupem na národní úrovni či možností držení více než jednoho občanství. Práva národnostních menšin ustanovuje slovenská ústava ve čtvrtém oddílu ústavního zákona následovně:

“Čl. 33

Príslušnosť ku ktorejkoľvek národnostnej menšine alebo etnickej skupine nesmie byť nikomu na ujmu.

Čl. 34

(1) Občanom tvoriacim v Slovenskej republike národnostné menšiny alebo etnické skupiny sa zaručuje všestranný rozvoj, najmä právo spoločne s inými príslušníkmi menšiny alebo skupiny rozvíjať vlastnú kultúru, právo rozširovať a prijímať informácie v ich materinskom jazyku, združovať sa v národnostných združeniach, zakladať a udržiavať vzdelávacie a kultúrne inštitúcie. Podrobnosti ustanoví zákon.

(2) Občanom patriacim k národnostným menšinám alebo etnickým skupinám sa za podmienok ustanoveným zákonom zaručuje okrem práva na osvojenie si štátneho jazyka aj

a) právo na vzdelanie v ich jazyku,

b) právo používať ich jazyk v úradnom styku,

c) právo zúčastňovať sa na riešení vecí týkajúcich sa národnostných menšín a etnických skupín.

(3) Výkon práv občanov patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám zaručených v tejto ústave nesmie viesť k ohrozeniu zvrchovanosti a

¹⁹ Údaje byly získány sčítáním obyvatel v roce 2011. (Štatistický úrad Slovenskej republiky, statistics.sk)

územnej celistvosti Slovenskej republiky a k diskriminácii jej ostatného obyvateľstva.”

(Slovakia 1992)

Používání jiného jazyka než slovenského v úředním styku, školství, zdravotnictví či médiích je v souvislosti s národními menšinami upravena speciálním zákonem (Zákon č. 184/1999 Z. z.), který například umožňuje komunikaci v cizím jazyce na úrovni obcí, kde se více než 15 % obyvatel hlásí k menšinové národnosti. (Slovakia 1999)

Nabytí slovenského občanství je upraveno speciálním zákonem a řídí se principy *jus sanguinis* a částečně i *jus soli*. Slovenský občan může přijít o občanství, jestliže o pozbytí slovenského občanství sám požádá či získá občanství jiného státu na základě výslovného projevu své vůle. Dvojí či vícero občanství je dle slovenského právního řádu umožněno jen ve stanovených výjimkách, sňatkem či narozením. Slovenský zákon o občanství byl novelizován v reakci na umožnění zvýhodněné naturalizace osob maďarské národnosti. Slovenská vláda v čele s Robertem Ficem vnímala maďarskou legislativu jako nepřátelský akt a obávala se, že by téměř půl milionů osob patřících k maďarské menšině hromadně o maďarské občanství usilovalo. (hvg.hu 2010) (Slovakia 1992)

Slovenský stát v současnosti nemá zákon vymezující postavení národnostních menšin. Nová vláda Igora Matoviče má nicméně plány na přijetí takového legislativního dokumentu. Vláda v dubnu 2020 představila svůj vládní program, který předpokládá mimo jiné i s modifikací zákona o občanství, který by nově umožňoval dvojí občanství. Tento návrh by se však ve větší míře nijak nedotkl maďarské menšiny na Slovensku, jelikož propozice pracuje s předpokladem, že daný občan pobývá dlouhodobě na území státu, jehož občanství chce získat. Igor Matovič byl jedním ze tří poslanců, kteří zmařili snahu vlády Ivany Radičové o zmírnění zákona o občanství v roce 2011. Matovič hlasoval na straně opozice, naturalizaci osob patřících k maďarské menšině na Slovensku by považoval za zradu Slovenského státu. (euro.cz 2011) (euronews.com 2020)

Desekuritizace slovenské menšinové politiky je v nedohlednu, i přesto, že Maďarsko a Slovensko se staly členy Evropské unie současně v roce 2004, ve stejném roce přistoupilo Slovensko i do Severoatlantická aliance (NATO), k vytvoření “společenství bez hranic” a eliminaci hrozby konfliktu tak měly země přes 16 let.

4.2. Rumunsko

Rumunsko je členským státem Evropské unie od roku 2007, v současnosti stát usiluje o vstup do Schengenského prostoru. Z dat shromážděných sčítáním obyvatelstva v roce 2011 vyplývá, že 1 227 623 obyvatel Rumunska, 6.1 % celkového počtu obyvatel Rumunska se hlásí k maďarské národnosti. Většina příslušníků maďarské minority v Rumunsku obývá centrální část země nazývanou Sedmihradsko (*Erdely*). Zdejší maďarská menšina se dělí na tři etnické skupiny, etnické Maďary, Sikuly a méně početnou skupinu moldavských Csangů. V důsledku agresivní asimilace totalitního režimu rumunského komunistického vůdce Nicolae Ceaușescu se v minulém století se velikost maďarské menšiny značně zmenšila. (Magyari et al. 2008) (Minority Rights Group International 2020)

Práva národnostních menšin ustanovuje rumunská ústava ve čtvrtém oddílu ústavního zákona následovně:

“(1) Stát uznává a zaručuje právo příslušníků národnostních menšin na zachování, rozvoj a svobodné vyjádření své etnické, kulturní, jazykové a náboženské identity.

(2) Ochranná opatření přijatá rumunským státem za účelem zachování, rozvoje a vyjádření identity příslušníků národnostních menšin musí být v souladu se zásadami rovnosti a nediskriminace ve vztahu k ostatním rumunským občanům.”

(Romania 1991)

Oficiálním jazykem Rumunska je rumunština. Používání menšinového jazyka v úředním styku je upraveno zákonem o veřejné správě No. 215/2001, který uzákoňuje použití menšinového jazyky ve správních územních jednotkách, kde daná menšina představuje nejméně 20 % populace, dle dat z nejnovějšího sčítání lidu. Zákon o vzdělávání je hlavním legislativním dokumentem upravujícím výuku jazyků národnostní menšiny a jejich jazyků. (Venice Commission 2018)

Maďarská menšina je nejpočetnější menšinou na území Rumunska, následovaná menšinou romskou na druhé příčce. Jen tyto dvě menšiny společně se sestávají z téměř 2 milionů obyvatel, Rumunsko nicméně nemá speciální legislativu vymezující postavení národnostní menšin. (Comments of the Government of Romania on the Fourth Opinion of the Advisory Committee on the implementation of the Framework Convention for the Protection of National Minorities by Romania 2018)

Na tuto skutečnost upozornil i Poradní výbor pro rámcovou úmluvu o ochraně národnostních menšin při Evropské komisi, která ve svém čtvrtém stanovisku k Rumunsku přijatém 22. června 2017 poukazuje mimo jiné i na persistentní xenofobní tendence vůči těmto dvou menšinovým skupinám. Většina rumunských autorit podle výboru vyvinuly úsilí na podporu menšinových kultury a vzdělání, byly také podniknuty kroky k usnadnění zastoupení národnostní menšiny v parlamentu. V zemi však chybí *“konsolidovaný a soudržný právní rámec týkající se ochrany práv menšin a návrh zákona o postavení národnostních menšin, předložený parlamentu v roce 2006, dosud nebyl přijat.”* Současně výbor konstatuje, že *“stávající právní předpisy upravující různé aspekty ochrany národnostních menšin je neucelená, částečná, plná šedých zón a otevřená protichůdným výkladům.”* Výbor na základě svých zjištění vyslovuje obavy z přetrvávajících negativních postojů a předsudků vůči Romům a proti Maďarům. (Venice Commission 2018)

Rumunská legislativa je ve vztahu ke svým národnostním menšinám podobná té Slovenské, na rozdíl od ní má však odlišný pohled na dvojí občanství. To je v zemi právním řádem povoleno a ve svém přístupu se Rumunský pohled podobá

spíše Maďarskému. Rumunsko umožňuje dvojí i vícero občanství a stejně jako v Maďarsku v tomto rozhodnutí rumunského post-komunistického státu hraje roli re-etnizace osob hlásících se k rumunské národnosti v sousedních státech, a to především v Moldavsku a na Ukrajině. Stát v roce 2009 rozšířil okruh osob, kterým je umožněno získat přednostně občanství, o třetí generaci potomků bývalých rumunských občanů. Těchto nových rumunských občanů je v současnosti jen v Moldavsku přes 600 000 a disponují aktivním i pasivním volebním právem. (balkaninsight.com 2019) (Dumbrava 2019: 958-960, 962)

Diplomatické vztahy maďarských vlád a rumunských nebyly nikdy ideální. Současná vláda Viktora Orbána nasměrovala ke své tamní menšině milionové fondy na podporu kultury, vzdělávání a taky v zájmu kontroly informací, které její tamní občané konzumují. Segregace společnosti je především Sedmihradsku patrná a nezřídka velice napjatá. Tyto tendence jsou často produktem jak maďarských, tak rumunských vrcholových i regionálních politiků. Největším problémem v dynamice vztahů Rumunska, rumunských občanů, maďarské menšiny a Maďarska zůstávají snahy k udělení autonomie Sedmihradsku. Tyto snahy se u rumunských politických elit dlouhodobě neseťkávají s pochopením. (euronews.com 2018) (Reuters 2013) (balkaninsight.com 2020)

4.3.Srbsko

Srbská republika je oficiálním kandidátem na členství v Evropské unii. Maďarská menšina v Srbsku tvoří 3.53 % celkové populace a přes 13 % populace velice heterogenní autonomní oblasti Vojvodina (*Vajdaság*) na severu Srbska a je zároveň největší menšinou v zemi. Současná srbská legislativa upravující práva svých mnoha menšin se v mnoha ohledech inspirovala Maďarskou národnostní a menšinovou politikou a reprezentanti Srbska se nezřídka kdy poukazují na její pokrokovost. Právní rámec menšinové politiky se skládá z ústavního zákona Srbské republiky, z ratifikovaných mezinárodních smluv, všeobecně uznávaných mezinárodních norem a obecných nařízení stanovených autonomními provinciemi a místní samosprávnými jednotkami. Právní rámec zaručuje národnostním

menšinám práva a svobody kolektivní i pro jejich jednotlivé příslušníky, vymezuje jejich postavení, politická práva aktivní i pasivní, práva týkající se užívání menšinového jazyka v úředním styku, vzdělávání, zaručuje právo na menšinovou samosprávu. Srbský legislativní rámec pro ochranu minorit může být označen za vyvinutý, nicméně je zřetelné, že není v první řadě produktem koordinované snahy o právní vymezení postavení minorit a ochranu jejich práv a identity, spíše než je produktem mezinárodních tlaků a úmluv zasazených *ad hoc* do chaotického právního řádu země. Srbsko se navíc podle zprávy o stavu země Evropské komise nezasazuje dostatečně o dodržování této legislativy. (Council of Europe 2019: 10-12) (Ministry of Public Administration and Local Self-Government 2020)

Srbská republika povoluje svým občanům nabytí více než jednoho občanství a Maďarská vláda se se svým tamním protějškem do diplomatického sporu kvůli přednostní naturalizační politice nedostala. V zemi není patrná ani sekuritizace menšinové politiky a naopak mohou být identifikované proaktivní snahy o legislativní pokrok (je zde však výrazně velký prostor pro zlepšení vymahatelnosti práva a snižování nacionalistických tendencí ve společnosti). Možnost získání občanství členského státu Evropské unie a symbolika národního sjednocení pro srbské Maďary však může být výraznou motivací pro nárokování si přednostní naturalizace a sympatizování se současnou Maďarskou vládou.

4.4. Ukrajina

Maďarská menšina na Ukrajině čítá 156 600 osob, tedy 0.3 % celkové populace státu.²⁰ Poslední celonárodní sčítání obyvatelstva proběhlo v zemi v roce 2001 a údaje se mohou v současnosti značně rozcházet. Ukrajina je unitárním, unilinguálním, nicméně multietnickým státem. Ukrajinská ústava výslovně povoluje pouze jedno občanství. Populaci státu tvoří vyjma 77 % etnických Ukrajinců, téměř dvě desítky etnických či národnostních menšin, z nichž největší minoritní skupinou jsou Rusové, Bělorusové, Krymští Tataři, Bulhaři, Maďaři a

²⁰ <http://2001.ukrcensus.gov.ua/eng/results/general/nationality/>

další. Menšinová a národnostní politika je v Ukrajině dlouhodobým zdrojem tenze vnitrostátní i mezinárodní. (All-Ukrainian population census 2001) (Ukraine 1996)

Na východním území Ukrajiny probíhá od roku 2014 ozbrojený konflikt mezi separatistickými jednotkami, podporovanými sousední Ruskou federací, a ukrajinskou armádou. Konflikt je důsledkem protivládních protestů z roku 2013 nazývaných jako Euromajdan, kdy byl po nepodepsání asociační dohody s Evropskou unií svržen proruský prezident Viktor Janukovyč. V průběhu tzv. Ukrajinské krize, byl Ruskou federací anektován autonomní poloostrov Krym s převážně ruskojazyčným obyvatelstvem.²¹ Ruská federace zdůvodnila anexi poloostrova jako nutnou obranu ruskojazyčných obyvatel. Ta byla podle Ruska nutná kvůli snahám nového vedení země o zrušení jazykového zákona z roku 2012, který povoloval užívání minoritních jazyků ve veřejném životě, vzdělávacích institucích, úřadech na úrovni měst, regionů a oblastí, tam, kde procento obyvatel hlásících se k menšinové národnosti dosáhlo 10 %. Přestože návrh na zrušení zákona nakonec po četných kritikách tehdejší prezident nepodepsal, v roce 2018 byl zákon ukrajinským ústavním soudem označen za protiústavní. V roce 2017 parlament přijal školský zákon, který upevnil postavení ukrajinského jazyka ve školství. Žáci od páté třídy základních škol musí pokračovat ve studiích výlučně v ukrajinském jazyce, menšinové jazyky mohou být vyučovány jako separátní předmět. Tento zákon se v multietnické Ukrajině nesešel s pochopením menšinových obyvatel a vyvolal ostrou kritiku ze strany mateřských států (kin-states). (RFE/RL 2017a) (RFE/RL 2017b) (Venice Commission 2019)

²¹ Data ze sčítání lidu v roce 2001 uvádí, že 58.3 % obyvatel autonomní oblasti Krym se hlásí k ruské národnosti. Ruský jazyk označila za svůj mateřský jazyk absolutní většina obyvatel poloostrova (Krymských Tatarů, Tatarů, Arménů a Ázerbájdžánců). Za svůj mateřský jazyk označilo ruský jazyk i 59. 5 % obyvatel hlásících se k ukrajinské národnosti. (ALL-Ukrainian population census 2001)

Nejhlasitějším kritikem zákona byla kromě ruských představitelů, maďarská vláda. Maďarská diplomacie v reakci na nový zákon, který například Benátská komise označila za diskriminační, začala vetovat přístupové rozhovory NATO s Ukrajinou. Jazykový zákon není jediným přímým diplomatickým konfliktem mezi státy. Dalším problémem je dvojí občanství, které není na Ukrajině povoleno. Především kvůli obavám z hromadné re-ethnizace ruské národnostní menšiny na území státu. Ačkoliv ukrajinské zákony výlučně dvojí občanství nezakazují, článek 4 ústavy uvádí, že *“na Ukrajině existuje jediné občanství.”* Nová vlna napětí se v ukrajinsko-maďarských vztazích objevila po zveřejnění videa natočeného skrytou kamerou, kde ukrajinští občané skládají přísahu u příležitosti získání maďarského občanství na maďarském konzulátu v Berehove. Ukrajinský ministr zahraničí Pavlo Klimkin uvedl, že zaměstnanci maďarského konzulátu porušili zákony Ukrajiny. Kyjev v důsledku maďarského konzula vyhostil. (Index.hu 2018) (Ukraine 1996)

Ukrajina není členským státem Evropské unie ani Severoatlantické aliance. Ekonomika, sociální i zdravotní systém země je v současnosti, i důsledkem ozbrojeného konfliktu a korupce, ve špatném stavu. Národnostní politika a současné nacionalistické společenské tendence přispívají k sekuritizaci menšinové politiky. Maďarská vláda podporuje svou menšinu na Ukrajině jak peněžními a materiálními příspěvky, tak i duchovně. Příslušníci maďarské menšiny na Ukrajině jsou označováni za nejradikálnější podporovatele Viktora Orbána a umožnění získání dvojího občanství je příležitostí pro tamní obyvatele ke zlepšení životních podmínek. Paradoxem je, že zjednodušená naturalizace a celkově aktivistická maďarská politika vůči menšinovým Maďarům měla příznivě přispět k udržení maďarské populace v post-trianonském prostoru, ukrajinským Maďarům se však díky unijnímu občanství naskytla příležitost k legálnímu pracovnímu uplatnění vně EU a štedrá maďarská rodinná politika přilákala mnoho mladých rodin k přesídlení na území Maďarska. (azonnali.hu 2019)

5. Maďarský volební diskurz po roce 1989

5.1. Volební systém do roku 2011

Po pádu komunistického režimu a s ním pádu vlády jedné strany se v zemi ustanovil nový pluralitní systém politických stran, které mohly poprvé od roku 1949 zamířit ke svobodným parlamentním volbám. Výsledkem vyjednávání u “kulatého stolu” opozice a vládnoucích představitelů socialistického režimu se v roce 1989 stalo zavedení komplikovaného smíšeného volebního systému, který lze označit jako dvoukolový většinový volební systém s částečnou kompenzací (two-round Mixed Member Majoritarian) (Cabada and Ženíšek 2003). Tento volební systém měl sloužit především zájmům hlavních aktérů tranzičních vyjednávání u maďarského kulatého stolu, jimiž byli představitelé sjednocené opozice (Ellenzéki Kerekasztal, EKA)²² a představitelé Maďarské socialistické dělnické strany (Magyar Szocialista Munkáspárt MSZMP). Nový volební systém se skládal ze tří úrovní a mandáty se rozdělovaly třemi rozdílnými přerozdělovacími metodami. Celkově systém spadal spíše do spektra většinových systémů, kde malé strany poškozoval a velkým naopak výrazně stranil. Takové řešení bylo preferováno především maďarskými reformními komunisty, kteří věřili v zásadu osobní popularity před popularitou stranickou (Lijphart 1992: 211-212). Hlavním záměrem obou stran jednání bylo maximalizování získaných

²² Maďarský opoziční kulatý stůl (EKA) se poprvé sešel 22. 3. 1989 ve složení Károly Vigh za Společnost Andre Batáriho a Bajcsy Zsilinszkého (BZST), Svaz mladých demokratů (Fidesz) reprezentovali László Kövér a Viktor Orbán, Imre Boross za Nezávislé malorolníky (FKgP), za Maďarské demokratické fórum (MDF) András Gergely a György Szabad, a Maďarskou stranu lidovou (MNP) Csaba Varga, za Svaz svobodných demokratů (SZDSZ) Bálint Magyar, za Stranu sociálně-demokratickou (MSZDP) Tamás Mihály Révész, za Demokratickou ligu nezávislých odborů László Bruszt a László Vitézy, za Fórum nezávislých právníků Pál Bártfay, Imre Kónya a György Sándorfi. (Bozóki, 1990)

mandátů a zároveň zajištění křesel pro stranické elity, z tohoto důvodu byly kandidátní listiny uzavřené. (Schiemann 2001: 231-232)

Zvolený volební proces byl do legislativního řádu zákonem č. XXXIV. z roku 1989, který dále popisoval přesný proces přerozdělování mandátů. Do jednokomorového parlamentu se každých pět let volilo 386 poslanců. Jak je zmíněno výše, samotný volební systém se skládal ze tří volebních složek.

Nominální složka, využívala k rozdělení 176 mandátů systém absolutní většiny v jednomandátových obvodech, kde mandát získal zástupce s více než 50 % hlasů za podmínky alespoň 50% volební účasti. V případě nedosažení požadované volební účasti, následovalo kolo druhé, kde poslanecké křeslo získal nominant, který dosáhl nejvyššího počtu platně odevzdaných hlasů. V případě, že byla požadovaná volební účast dosažena, ale ani jeden z kandidátů nezískal nadpoloviční většinu hlasů, koná se kolo druhé, kam postupují všichni kandidáti, kteří získali v prvním kole alespoň 15 % platně odevzdaných hlasů. (Hungary 1989b) Takto definovaná nominální složka se dá označit jako dvoukolový systém spojující absolutní většinu s relativní (majority-plurality systém), se spíše uzavřeným druhým kolem. (Chytilek 2009: 28-29)

Složka kandidátních listin na úrovni žup tvořila poměrnou složku systému. Oblastní kandidátní listiny směly sestavit ty strany, které v nominální složce nominovaly své kandidáty alespoň v 1/4 jednomandátových obvodů a učinily tak přinejmenším ve dvou župních teritoriích. Celostátní kandidátku pak mohla sestavit strana, která sestavila oblastní kandidátky alespoň v sedmi župních oblastech. Voliči si v této složce volí celou stranickou kandidátku a podmínkou platnosti hlasování je alespoň 50% volební účast. Volebních (župních) obvodů bylo 20 a na této volební úrovni se rozdělovalo 152 mandátů na základě poměrného zastoupení. K samotnému přepočtu se docházelo pomocí Droopovy kvóty²³, přičemž volební klauzule na této úrovni byla 5 %, 10 % pro koalice dvou

²³ Označovaná též jako Hagenbach-Bischoffova kvóta. Vzorec k výpočtu kvóty je následující: $Q = v/(s+1)$, kde "v" se rovná počtu celkově odevzdaných hlasů a "s" se rovná celkovému počtu rozdělovaných mandátů. (Chytilek 2009: 191-192)

stran a 15 % pro multistranické koalice²⁴ (Hungary 1989b) Přičemž ne všechny mandáty musely být rozděleny dle Droopovy kvóty. Za předpokladu, že se v župě nedošlo k rozdělení všech mandátů, na mandát bylo možné dosáhnout díky “zbytkovému vzorci”. Zbytkový vzorec pomohl k mandátu straně, která získala alespoň $\frac{2}{3}$ hlasů z Droopovy kvoty. (Schiemann 2001: 234-235)

Hlasy nevyužité k získání mandátů z nominální úrovně a hlasy přebytečné z úrovně poměrné se přenášely na tzv. celostátní kompenzační listinu, kde se na základě d'Hondtova dělitele²⁵ přerozdělovalo minimálně 58 mandátů, maximálně pak v závislosti na počtu přerozdělených mandátů v ostatních složkách, tento systém kompenzace je považován za třetí volební složku systému. (Chytilík 2009: 255) (Hungary 1989b)

5.1.1. Fungování maďarského super-smíšeného volebního systému

Arendt Lijpjt označuje maďarský super-smíšený volební systém za reálný příklad “*mixed majoritarian-PR system*” (smíšený většinový a poměrný systém), Shugart a Wattenberg řadí systém mezi “*Mixed-member majoritarian with partial compensation*” (většinový smíšený systém s částečnou kompenzací), Massicotte se své typologii přiklání k samostatné kategorii super-smíšených systémů, která je pro ten maďarský dále definována jako “*superposition-correction system*” (systém superpoziční korekce), Schiemann na výsledný volební řád odkazuje jako na “*two-round, majority-plurality system with surplus votes*” (dvoukolový, většinový-pluralitní systém s nadbytečnými hlasy). (Lijpjt 1992: 211-212)

²⁴ Tato volební klauzule platí od roku 1994, kdy došlo k jejímu pozměnění z původní volební kvóty 4 %. Tato úprava je také jedinou změnou ve volebním zákoně z roku 1989, ke které v období mezi lety 1989 a 2011 došlo. (Zákon č. III. 1994, modifikace volebního zákona č. XXXIV. 1989)

²⁵ D'Hondtův dělitel má sloužit k minimalizaci nad a podreprerentace stran, označuje se jako metoda největších průměrů. Principem metody je rozdělení mandátů dělením získaných hlasů každé strany číselnou řadou počínající od 1 až do čísla rovného celkovému počtu přerozdělovaných mandátů. Každá strana získá tolik mandátů, kolik jejich nejvyšších podílů se do celkového počtu mandátů vešlo. (Chytilík 2009: 195-196)

(Shugart & Wattenberg 2001: 18,20) (Schiemann 2002: 178-179) (Massicotte & Blais 1999: 357)

Ačkoliv je přesná definice volebního řádu mezi akademiky stále nejednoznačná, na několika specifických faktorech se shodnou. Systém, který byl výsledkem vyjednávání u kulatého stolu po pádu režimu, je spíše než nástrojem k efektivní demokratické tranzici a k přirozenému přechodu k fungujícímu multipartismu, jakýmsi “patchworkem” a volebním kalkulem vyjednávajících stran. Strany si tak do zákona implementovaly mechanismy, které jim měly v budoucnu zaručit nejlepší možný volební výsledek. (Mlejnek 2010: 64-65) (Schiemann 2002: 165)

Matthew Soberg Shugart rozlišuje zákonodárci zvolený typ volebních mechanismů na ty, které generují silné kandidáty a ty, které jsou naopak doménou silných stran. Čistě nominální volba, signifikantní pro systémy využívající většinové principy, vede k tendenci jednotlivých kandidátů rozvíjet svou osobní reputaci, aby svůj volební obvod důstojně reprezentovali. Naopak v případě stranických kandidátek, typických pro mnoho proporčních systémů, jsou nominanti přímo závislí na reputaci strany, kterou reprezentují. Volba se v tomto případě, především, je-li kandidátní listina uzavřená, depersonifikuje. (Shugart 2001: 25-26) Tato premisa se ale v maďarském případě nepotvrdila například v případě MSZP (Maďarská socialistická strana), která byla založena současně s rozpuštěním MSZMP (Maďarská socialistická dělnická strana, a kterou z velké části tvořili členové bývalé vládnoucí strany. (Mlejnek 2010: 67-68) MSZP v období vyjednávání nových demokratických principů země nejdříve výrazně podporovala většinový systém, který měl dle předpokladů pomoci velkým stranám k silné pozici a zároveň ji mohl prospět díky “oblíbeným” straníkům. Naopak opozice se zasloužila o zabudování prvků poměrného hlasování do volebního systému, které měly být zárukou širší proporcionality. (Schiemann 2002: 165-187)

MSZP v prvních demokratických volbách v roce 1990 nakonec získala v jednomandátových obvodech jen jedno parlamentní křeslo. Stejný počet mandátů v nominální složce získala například, tehdy se ještě ideologicky liberální,

studentská opoziční strana FIDESZ²⁶. Naopak výrazným opozičním stranám se v jednomandátových obvodech zadařilo. První svobodné volby ale v systému, který byl těžce přehledný i pro samotné strůjce volebních mechanismů, nemusí být zcela vypovídající. Již druhé svobodné volby, které se konaly o čtyři roky později, se socialistům sázka na většinový princip vyplatila a většinu mandátů si odnesli její kandidáti. Jak upozorňuje Mlejnek, častým jevem v těchto volbách bylo, že ve druhém kole proti sobě stanuli politici MSZP a SZDSZ²⁷, nejvíc hlasů pak většinou získal kandidát socialistů. (Mlejnek 2010: 71-74) (valasztas.hu)

Od voleb v roce 1998 až do těch v roce 2006 se začala, jak ostatně mnoho akademiků předpokládalo, projevovat inklinace maďarského super-smíšeného systému k volebním výsledkům typickým pro většinové systémy. Mezi lety 1998 až 2006 proběhly dohromady tři klání o místa v parlamentu, kde souboj téměř exkluzivně probíhal mezi dvěma stranami. Fidesz, která kromě názvu (od roku 1995 celým názvem FIDESZ - Magyar Polgári Szövetség) začala měnit i své ideologické postoje, a MSZP. Fakt, že za téměř deset let neproběhly ani jedny předčasné volby a vítězné strany byly vždy schopné vytvořit trvalou koalici, můžeme považovat jako příklad této bipartijní tendence. Problémem však podle Mlejnika může být, že toto uspořádání stranického systému je ve skutečnosti výsledkem nucené deformace přirozených štěpných linií maďarské politiky, kterému ve skutečnosti odpovídá spíše tripartijní rozvržení (konzervativní, liberální a socialistické) (Mlejnek 2010: 64-84)

Poslední parlamentní volby, které se řídily starým systémem, proběhly v roce 2010 a pro tuto práci jsou zcela stěžejními. Výsledky volebního klání byly ovlivněny turbulentní situací na maďarské politické scéně a dlouhodobými

²⁶ Zkratka pro “Fiatal Demokraták Szövetsége”, v překladu Svaz mladých demokratů. Strana byla založena na konci 80.let, původně jako vysokoškolská organizace. (Mlejnek 2010: 69)

²⁷ Svaz svobodných demokratů. Strana, která byla založena už v roce 1988, sestávala z osobností disentu a intelektuálních elit. (Mlejnek 2010: 69)

protesty a občanskými nepokoji.²⁸ Odklon elektorátu od vládnoucí strany, kvůli četným skandálům a ekonomické situaci v zemi, byl naprosto zásadní. I díky volebnímu inženýrství, které je popsáno v této kapitole, dokázala strana FIDESZ dosáhnout ve volbách až k ústavní většině v parlamentu. Díky tomuto, mohla v průběhu dvou let změnit ústavní, volební i soudní systém v zemi.

²⁸ V roce 2006 přednesl tehdejší premiér Ferenc Gyurcsány před svými stranickými kolegy na sjezdu MSZP v Balatonőszöd řeč, ve které přiznal, že vláda strany nehospodařila zodpovědně a občanům po celou dobu svého vládnutí lhala. Nahrávka ze sjezdu se následně dostala na veřejnost a vyvolala masivní protesty, do kterých se zapojovali i členové opozice. Vláda protesty ustála, z politické krize se však už nedostala.

5.2. Nový volební zákon 2011

Po zisku dvoutřetinové ústavní většiny v Maďarském parlamentu a sestavení koaliční vlády Fideszu a křesťanských demokratů KDNP (Kereszténydemokrata Néppárt) po parlamentních volbách v roce 2010, se v pořadí již druhá vláda.²⁹ Viktora Orbána rozhodla upravit volební systém parlamentních voleb. Dle nového volebního zákona se počet poslanců snížil na pouhých sto devadesát devět z původních tří set osmdesáti pěti. Původní “super-smíšený” volební systém o třech volebních složkách byl redefinován na systém prostý smíšený o dvou částečně propojených volebních složkách. Zároveň nový volební zákon stanovil volby jednokolové místo původních dvou kol. Modifikace volebního systému byla podle vlády nutná, jelikož přijetím nové maďarské ústavy, která vstoupila v platnost 1. ledna 2012, se snížil počet poslanců. Deklarovaným záměrem reformy bylo i zjednodušení velmi složitého výpočtu mandátu a zlevnění celého procesu voleb. Volební reformu schválil parlament 23. prosince 2011. (Index.hu 2011)

Nový smíšený volební systém tvoří dvě složky, nominální a listinná (složka kandidátních listin), kde se v nominální části volí ve sto šesti jednomandátových obvodech na základě většinového principu sto šest poslanců a z celostátní kandidátní listiny proporčně zbývajících devadesát tři poslanců. (Hungary 2011d)

5.2.1. Nominální složka

Nominální složka, kterou stanovuje zákon č. CCIII z roku 2011 se od původního systému liší zcela zásadně ve způsobu přerozdělování parlamentních křesel. Mandát v jednotlivých obvodech získává ten kandidát, který dosáhne největšího počtu hlasů, bez ohledu na volební účast či zisk méně než poloviny odevzdaných

²⁹ Viktor Orbán vykonával funkci ministerského předsedy ve volebním období od roku 1998-2002. Vládní koalici tehdy tvořila strana Fidesz - Maďarská občanská unie (Fidesz – Magyar Polgári Szövetség), FKgP- -Nezávislá strana drobných vlastníků, zemědělců a občanů (FKgP - Független Kisgazda-, Földmunkás- és Polgári Párt) a Maďarské demokratické fórum (Magyar Demokrata Fórum).

hlasů. Volební obvody nesmí dle zákona překračovat hranice krajů či hranice hlavního města, obvod musí tvořit jednotný územní celek a počet způsobilých voličů musí být v jednotlivých obvodech přibližně stejný. V jednomandátových obvodech je umožněna kandidatura nezávislého kandidáta či nominanta navrženého politickou stranou, takový kandidát může ve volbách zastupovat i více než jednu stranu. Kandidovat ve více než jednom volebním obvodu není zákonem umožněno. Většinová složka systému změnami ve volebním zákoně nabyla podoby “systému prvního v cíli” (First Past the Post) (Hungary 2011d)

5.2.2. Listinná složka

Zbývající parlamentní křesla jsou vyčleněna skrz poměrnou složku, kterou tvoří národní stranické kandidátní listiny či národnostní listiny. Podmínky pro sestavení kandidátek pro listinnou složku jsou přímo provázány se složkou nominální. Stranickou listinu zde může sestavit jen ta strana, která samostatně nominovala kandidáty v nejméně devíti okresech nejméně ve dvaceti sedmi jednotlivých volebních obvodech. Národnostní listiny sestavuje strana, která byla navržena nejméně jedním procentem voličů registrovaných jako osob příslušejících k národnostní menšině, nejvýše však 1500 takto registrovanými voliči. (Hungary 2011d)

Klauzule v poměrné složce je dosažení 5% hranice pro samostatně kandidující stranu, pro koalici dvou stran je klauzule 10% a u kandidátky sestavené tři a více stranami je hranice pro možnost získání mandátů 15%. (Hungary 2011d)

Ačkoliv nový systém nepracuje s institutem celostátní kompenzační listiny, nepotřebné hlasy z nominální složky převádí do té listinné. Původ zlomkových hlasů (volební zákon nevyužité hlasy označuje jako “töredékszavazat”) je dvojího typu. Zlomkovým hlasem jsou prakticky všechny přebytečné hlasy, které nebyly v nominální složce využity k získání mandátu. Hlasy se v plném počtu přičítají stranám, které sestavily kandidátku v poměrné složce v případě, že za: *a) v nominální složce nezískala strana mandát, v tom případě jsou straně přiděleny všechny získané hlasy* či za *b) strana mandát v nominální složce získala - v tom*

případě se straně přičítají hlasy, které nebyly potřebné k získání mandátu plus jeden hlas. Druhý jmenovaná varianta zlomkového hlasu je popisována jako “kompenzace pro vítěze”. (Hungary 2011d)

Při převodu hlasů na mandáty je potřeba nejdříve rozdělit takzvané přednostní mandáty, které jsou vyčleněny pro strany kandidující na seznamu národnostních listin. Tyto strany mají právo na získání mandátu se zvýhodněnou kvótou, která se vypočítává ze součtu všech hlasů odevzdaných v poměrné složce a všech zlomkových hlasů převedených z nominální složky. Hlasy jsou následně vyděleny devadesáti třemi a výsledek je ještě jednou vydělen čtyřmi. Takto získané číslo určuje minimální počet hlasů, které národnostní kandidátka musí získat k přidělení přednostního mandátu. Pokud některá strana přednostní mandát získá, kvóta je odečtena od celkového počtu hlasů a dále se pracuje s tímto upraveným číslem. K přerozdělení standardních mandátů se pokračuje aplikací D’Hondtova dělitele. Mandát získávají strany, jejichž nejvyšší podíl je alespoň 93. nejvyšší celkově. (Hungary 2011d)

5.2.3. Problémy a kritika nového volebního zákona

Fidesz v roce 2010 získal takřka absolutní kontrolu nad Maďarskem. Strana sama ve volbách získala 262 ze 386 křesel v parlamentu a jedním dodatečným mandátem disponovala díky svému koaličnímu partnerovi Křesťanskodemokratické lidové straně KDNP (*Kereszténydemokrata Néppárt*). To vládní koalici stačilo ke změně tehdejšího ústavního zákona (*A Magyar Köztársaság Alkotmánya*). Zákon nesoucí označení “1949. évi XX. Törvény . *A Magyar Köztársaság Alkotmánya*“ platil v zemi od změny režimu a byl prakticky jen modifikovanou verzí ústavy z roku 1949.

Mezi nejspornější body nového volebního systému patřila povinná včasná registrace voličů, systém kompenzace pro vítěze a především umožnění korespondenční volby výlučně jen Maďarským občanům bez trvalého bydliště na území státu (tedy především nově naturalizovaným zahraničním Maďarům).

Snaha o volební inženýrství ku prospěchu vládní koalice je v systému kompenzace pro vítěze i poražené zřejmá. Podle výpočtů serveru Index.hu v roce 2014 tento mechanismus umožnil koalici Fidesz-KDNP získat více mandátů, než by získal bez kompenzací. (Index.hu 2014)

Tabulka 1: Vliv kompenzačních hlasů pro vítěze v roce 2014³⁰

Strana	S nadbytečnými hlasy			Bez nadbytečných hlasů		
	počet hlasů	mandáty z listinné složky	mandáty celkem	počet hlasů	mandáty z listinné složky	mandáty celkem
Fidesz-KDNP	3049697	37	133	2305190	30	126
Baloldal	2350500	28	38	2327692	31	41
Jobbik	1952207	23	23	1952207	26	26
LMP	482119	5	5	482119	6	6

Stejná situace by se však dle výpočtů autorky práce neopakovala ve volbách v roce 2018. V těchto volbách koalice Fidesz-KDNP naopak teoreticky o mandáty přišla a některé strany si teoreticky polepšily.

Tabulka 2: Vliv kompenzačních hlasů pro vítěze v roce 2018

Strana	S nadbytečnými hlasy			Bez nadbytečných hlasů		
	počet hlasů	mandáty z listinné složky	mandáty celkem	počet hlasů	mandáty z listinné složky	mandáty celkem
Fidesz-KDNP	4043069	42	133	2824551	49	140
MSZP-PÁRBESZÉD	1137611	12	20	682701	12	20
Jobbik	1952207	25	26	1092806	19	20
LMP	697128	7	8	404429	7	8
DK	598945	6	9	308161	5	8

³⁰ https://index.hu/belfold/2014/04/10/az_egyutt-pm_nekimegy_a_valasztasi_rendszernek/

Samotný mechanismus kompenzace pro vítěze však koalici Fidesz-KDNP zajistil v roce 2014 v listinné složce 6 poslaneckých mandátů a o čtyři roky později 5 poslaneckých mandátů. (Róbert 2018)

Dalším ze zmiňovaných problémů je korespondenční hlasování. Maďarští občané, kteří emigrovali například za prací do jiného státu a stále disponují adresou trvalého či přechodného bydliště v Maďarsku, nemají možnost korespondenční volby. Volit tedy mohou na základě registrace jen v Maďarsku či na Maďarském konzulátu, kde svou účast na volbách musí nahlásit nejméně 9 dnů před volbami. Naopak maďarští občané, kteří adresou na území Maďarska nedisponují, mají povinnost se také k volbám zaregistrovat (prostřednictvím dopisu, osobně či elektronicky) a před volbami obdržít na svou registrovanou zahraniční adresu balík s volebními lístky a předplacenou obálkou určenou ke korespondenčnímu hlasování. (hvg.hu 2012) (Róbert 2014/21)

Maďarští občané bez trvalého bydliště navíc mají jen částečné volební právo a disponují jen jedním hlasem. Ačkoliv například národnostní menšiny na území Maďarska mají právo si vybrat svého menšinového reprezentanta skrz institut zvýhodněného mandátu, zahraniční Maďaři svého reprezentanta v parlamentu touto cestou získat nemohou. To je způsobeno skutečností, že tito voliči mohou volit jen v poměrné složce systému na národní úrovni, kde hlas mohou udělit jen stranám, které kandidátku v listinné složce postavily. Ačkoliv zahraniční menšinoví Maďaři mají volební právo pasivní i aktivní, pasivní právo je zde téměř neaplikovatelné ve smyslu lokální reprezentace, jelikož strany, které nesplní podmínky pro sestavení kandidátky v listinné složce (viz kapitola 3.2), nemohou v poměrné části samostatně kandidovat.

³¹ Data byla získána z veřejně dostupných údajů maďarské volební komise Nemzeti Választási Iroda (NVI) dostupných na webové stránce www.valasztas.hu. V tabulce jsou znázorněny jen strany, které postavily národní kandidátní listinu.

Z dat národního volebního úřadu NVI (Nemzeti Választási Iroda) také vyplývá nepoměr váhy hlasů, zatímco straně Fidesz v roce 2018 stačilo k získání jednoho mandátu zhruba 50 220 hlasů, strana Jobbik ve stejných volbách k získání jednoho mandátu potřebovala zhruba 139 536. (valasztas.hu)

6. Parlamentní volby

6.1. Vliv naturalizační politiky na parlamentní volby v roce 2014

Volby v roce 2014 byly první volby, kterých se mohli zúčastnit nově naturalizovaní zahraniční Maďaři. Volba byla navázaná na povinnou registraci voličů tuzemských i těch přeshraničních. Ke korespondenčnímu hlasování se registrovalo 193 793 z toho jen 66,42 % hlasů bylo platně odevzdaných. Dle konečného sčítání bylo platných hlasů celkem 128 429 z toho 122 638 hlasů bylo odevzdaných ve prospěch koalice Fidesz-KDNP, 2 926 ve prospěch strany JOBIK, 1 495 ve prospěch koalice MSZP-EGYÜTT-DK-PM-MLP³² a zbytek hlasů byl rozdělen v počtu desítek. Celková volební účast dosáhla 61.73 %, svůj hlas odevzdalo 5 047 363 oprávněných voličů. Do 199členného parlamentu se dostaly dvě předvolební koalice a dvě strany (viz Tabulka 1: Rozdělení mandátů 2014). (valasztas.hu)

Tabulka 3: Rozdělení mandátů 2014

Strana	Získané mandáty v %	Získané mandáty	Mandáty z listinné složky
FIDESZ-KDNP	66.83%	133	37
MSZP-EGYÜTT-DK-PM-MLP	19.10%	38	28
JOBBIK	11.56%	23	23
LMP	2.51%	5	5

Z tabulky 3 je patrné, že vládní koalice si ve volbách udržela dvoutřetinovou většinu jen o jeden poslanecký mandát, a to právě díky platně odevzdaným korespondenčním hlasům od zahraničních Maďarů. (Index.hu 2014) Předpoklad, že nově naturalizovaní zahraniční Maďaři budou preferenčně hlasovat pro stranu,

³² Maďarská socialistická strana (MSZP), Demokratická koalice (DK), Společně 2014 (Együtt), Maďarská liberální strana (Liberálisok), Dialog za Maďarsko (Párbeszéd).

kteřá jim udělila občanství a volební právo se tak potvrdil. Druhou stranou, která od svého samotného vzniku podporovala udělení občanství zahraničním Maďarům byla strana Jobbik, ta se umístila u těchto voličů s velkým rozdílem na druhém místě.³³ U domácí sympatizantů těchto stran už však postoj k udělení volebních práv lidem bez trvalého pobytu tak jasný nebyl. Výzkumy veřejného mínění uskutečněných v letech 2011-2014 většina tuzemských obyvatel nesouhlasilo s udělením volebního práva zahraničním Maďarům. Průzkum Political Capital zjistil, že 27 % obyvatel rozhodně nesouhlasilo a 23 % spíše nesouhlasilo s udělením volebního práva novým občanům, ačkoliv většina společnosti s udělením občanství souhlasí. (Friedrich-Ebert-Stiftung & Political Capital 2019: 10-11)

Z průzkumu společnosti Medián vyplývá, že v roce 2011 s udělením volebního práva zahraničním Maďarům nesouhlasilo 64 % voličů Fideszu, 70 % voličů Jobbiku. Výsledky LMP a MSZP už tak překvapivé nebyly, absolutní většina voličů těchto stran s volebním právem pro občany bez trvalého bydliště na území Maďarska nesouhlasila. (Origo.hu 2011)

Nový volební systém přinesl na maďarskou politickou scénu nejistotu v podobě nepoměru voličů ve volebních složkách, udělování přednostních mandátů, nově přerozdělených volebních okruhů, kompenzačních hlasů, změny pravidel ve financování volebních kampaní a stovky dalších drobných úprav. Ani samotná vládní koalice neměla jistotu, jestli změny přinesou kýžený efekt a na straně opozice se množila kritika vůči volebnímu inženýrství vlády. Maďarská média už na konci roku 2011 psala o 2-3 mandátech, kterými mohou rozhodnout volby noví občané. Příležitost pro cílenou kampaň či proti-kampaň v předvolebním klání s tematikou přednostní naturalizace a politických práv nových občanů ani jedna z politických stran, kromě vládního Fideszu, nevyužila. Ministerská kancelář, ale například měsíce před volbami rozesílala novým občanům dopisy s výzvou k

³³ Jobbik se umístil na druhém místě i v celostátním měřítku, tudíž zde není vyvoditelná jasná kauzalita mezi podporou zjednodušené naturalizace ze strany Jobbiku a výsledky hlasování zahraničních Maďarů.

registraci a připomínkou své aktivní role v nastolení nového pořádku ve vztazích s přeshraničními menšinami. (valasztasirendszer.hu 2011a) (valasztasirendszer.hu 2011b)

6.2. Parlamentní volby v roce 2018

Vládní strana Fidesz stála v roce 2018 před úkolem obhájit již podruhé dvoutřetinovou většinu v parlamentu. Po osmiletém vládnutí jedné strany by se mohlo zdát, že vláda postupně začne, jak je ostatně ve fungujících demokraciích obvyklé, ztrácet některé své příznivce a její podpora začne klesat. Maďarsko nicméně v druhém funkčním období premiéra Viktora Orbána žilo hned několika silnými a společensky polarizačními tématy, které, jak se zdá, ve většině případů upevnily postavení vládní koalice a posílily pozici ministerského předsedy Viktora Orbána.

Dominantní postavení ve společenské a politické debatě získala uprchlická krize, financování neziskových organizací, Středoevropská univerzita CEU, finančník George Soros, výstavba jaderné elektrárny Paks II., zákon o bezdomovectví, státní rodinná politika, konsolidace médií a další témata, která zcela jistě ovlivnila profilování voličských základů maďarských stran. Na rozbor těchto témat však kvůli rozsahu práce není prostor.

Po volbách v roce 2014, kde mohli historicky poprvé uplatnit své částečné volební právo zahraniční Maďaři, se i před volbami v roce 2018 zvedla vůči těmto novým občanům tvrdá kritika. Fidesz si právě díky tomuto elektorátu udržel většinu v parlamentu po volbách v roce 2014 a svůj vděk jim vládní politici často veřejně projevovali. Samotný Viktor Orbán na tento fakt poukázal několikrát, například při svém proslovu na půdě parlamentu u příležitosti svého zvolení do čela vlády. (mandiner.hu 2014) Vláda dokonce v dubnu 2014 oficiálně za hlasy poděkovala na webových stránkách KDNP: *“Chtěli bychom poděkovat Maďarům v zahraničí za podporu koalice Fidesz-KDNP, za 95,5 procent z téměř 130 000 hlasů, které v parlamentních volbách odevzdali. Svými hlasy nás přesvědčili o tom, že stejně*

jako se na nás mohou oni vždy spolehnout, můžeme se na ně spolehnout i my.“³⁴
(kdnf.hu 2014)

Všeobecným předpokladem se pro volby v roce 2018 stal ještě větší vliv hlasů zahraničních Maďarů na výsledek voleb. Toto mělo být zapříčiněno nejen větším počtem registrovaných korespondenčních hlasů, ale například i negativní kampaní vedenou proti zahraničním Maďarům.

6.2.1. Národnostní a naturalizační politika v předvolebních kampaních

Období oficiální volební kampaně začíná podle zákona o volebním řízení 50 dní přede dnem konání voleb. V roce 2018 připadl den začátku období kampaní na 17. února a stranám tím začalo období, kdy jim byli počítány výdaje za plakáty, billboardy, volební spoty a další formy sebepropagace. Pozici nejsilnějšího kritického hlasu namířeného proti vládní národnostní politice a především pak politice dvojího občanství pro zahraniční Maďary zaujala Demokratická koalice (DK) pod vedením Ference Gyurcsányiho. Gyurcsányi, který je považovaný za nejdůležitějšího představitele maďarské levice a dlouholeté rétorického soka Viktora Orbána, zahájil na podzim roku 2017 u svých příznivců podpisovou kampaň, která měla za účel odebrat nově naturalizovaným občanům, kteří nežijí na území státu, volební právo. DK se ve směřování kampaně mohla opřít o průzkumy veřejného mínění, které, stejně jako před předchozími volbami, poukazyvali na negativní postoj společnosti vůči čteným menšinovým politikám vlády. Průzkum veřejného mínění agentury Publicus ze srpna 2017 přišel se zjištěními, že dvě třetiny dotázaných si myslí, že je správné, aby zahraniční Maďaři mohli požádat o maďarské občanství. Většina však již nesouhlasí s tím,

³⁴ Vyjádření v maďarštině podepsané tehdejšími ministerským místopředsedou pro národnostní otázky Zsoltem Semjenem: *“Köszönetünket fejezzük ki a külhoni magyaroknak, hogy az országgyűlési választásokon az általuk leadott közel 130 ezer szavazat 95,5 százalékkal a Fidesz-KDNP szövetséget támogatták. Szavazataikkal bizonyoságát adják annak, ahogy ők is mindig számíthatnak ránk, úgy mi is számíthatunk rájuk.”* (kdnf.hu)

že tyto občany maďarská vláda podporuje miliardovými dotacemi, ani že jim bylo uděleno hlasovací právo či skutečnost, že mají nárok na různé sociální dávky. Většina respondentů si zároveň myslí, že drtivá část zahraničních Maďarů ve volbách podpoří stranu Fidesz. Naopak jen dva z deseti respondentů považují za správné, aby Maďaři žijící v zahraničí měli volební právo, a to i s ohledem na to, že v Maďarsku neplatí daně. (Publicus 2017) V lednu následujícího roku zahájila DK ostřejší kampaň proti zahraničním Maďarům, tentokrát už nebylo ústředním tématem volební právo, ale sociální příspěvky a především důchody. V sérii volebních spotů strana populistickým jazykem upozorňuje na nově naturalizované s nahlášeným pobytem na území Maďarska, většinou na falešné adrese, kteří od státu údajně pobírají o statisíce forintů vyšší penzi, než lidé v důchodovém věku, kteří celý život danili své příjmy na území Maďarska. Tyto volební spoty používají stereotypizaci a xenofobní jazyk namířený proti údajně nelegálním dvojím občanům z Ukrajiny. V jednom z videí zveřejněných na internetovém serveru youtube předseda strany DK Gyurcsányi vyšetřuje pomocí vyzpovídávání místních obyvatel “nelegální Ukrajince” hlášené k pobytu v pohraničních městech a vesnicích. (Gyurcsány 2018a) (Gyurcsány 2018b) (444.hu 2018a)

Obrázek 4: Volební billboard strany DK: “Aby Maďaři neplatili důchody Ukrajincům!”

Je zřejmé, že většinová společnost kontinuálně nesouhlasí s udělením volebního práva nově naturalizovaným Maďarům, není však pravděpodobné, že tato

tematika u voličů vyvolala stejný zájem jako ústřední předvolební téma voleb. Tím byla i v roce 2018 migrační krize, na jejíž potírání dávala vláda po celé své volební období mimořádný důraz. (Bíró-Nagy 2018: 283-285) V kontrastu k vládním postojům levicové opoziční strany (především DK a MSZP) usilovaly o uvolnění tvrdé maďarské proti-migrační kampaně. Tohoto ideologického paradoxu mezi postojem k zahraničním Maďarům a migrujícím žadatelům o azyl na levici si všimla tuzemská média, a především provládni se nezdržela ostré kritiky. (origo.hu 2017) Z volebního programu strany DK vyplývá, že zjednodušenou naturalizaci přijímá jako fakt, nicméně usiluje o odejmutí volebních práv. (DK 2017: 19) Zjednodušenou naturalizaci označil v rozhovoru pro stanici M1 za neměnné získané právo i předseda maďarských socialistů MSZP Molnár Gyula, ve volebním programu se však strana tématice vyhnula a zmiňuje ji jen letmo, například v bodě pojednávajícím o podpoře zahraničních menšin, za podmínky, že tato podpora nenaruší vnitřní politiku hostujících států. (mzsp.hu 2018) (MSZP 2018: 7) Ačkoliv mohla negativní kampaň straně DK přinést politické body u některých tuzemských voličů, strana se kvůli ní stala pro mnohé opoziční subjekty nevhodnou pro spolupráci, která je především v jednomandátových obvodech vitálním prvkem.

Strany DK, MSZP a Együtt v roce 2014 kandidovaly ve společné koalici, ve volbách tehdy získaly celkem 38 mandátů. V roce 2018 se předvolební spolupráce mezi stranami již neuskutečnila a společná kandidátka MSZP a PÁRBESZÉD získala 20 křesel, DK 9 křesel a strana Együtt jedno křeslo.

Další opoziční strana LMP ve své volební kampani, stejně jako MSZP, naturalizační politice mnoho prostoru nevěnovala. Ve svém politickém programu se o zjednodušené naturalizaci strana vyjadřuje jako o užitečném názoru k upevnění národní soudružnosti. Problematice částečného volebního práva se strana ve volebním programu nevěnovala. (LMP 2002-2020) Pozitivní postoj k naturalizaci zahraničních Maďarů a jejich podpoře měla i nejsilnější opoziční strana Jobbik, která tématice ve svém volebním programu věnovala ze všech stran

největší prostor. Jobbik klade důraz i na nutnou podporu autonomie oblastí s maďarskou menšinou. (Jobbik 2018: 28-30)

Vládní strana ve volbách v roce 2018 startovala bez oficiálního volebního programu. Její představitelé před volbami deklarovali, že jejich volebním programem je vládní program.

6.3.Vliv naturalizační politiky na parlamentní volby v roce 2018

Volební místnosti se pro voliče otevřeli 8. dubna 2018, volební účast se zvýšila oproti předchozím volbám o téměř 9 % na 70.22 %. Do parlamentu se dostaly dvě koalice, čtyři strany, jeden nezávislý kandidát a poprvé v historii získal přednostní mandát představitel národnostní menšinové strany. Koalice Fidesz-KDNP si potřetí v řadě zajistila ústavní většinu ziskem 133 mandátů, druhá v řadě se umístila opoziční strana Jobbik se ziskem 26 mandátů, o šest méně mandátů získala koalice MSZP-PÁRBESZÉD, následovaná stranou DK vedenou bývalým premiérem Ferencem Gyurcsányem, která získala 9 parlamentních křesel, LMP skončila se ziskem 8 mandátů, jeden mandát získala strana Egütt a jeden mandát získal díky výhře v jednomandátovém obvodu nezávislý kandidát. V listinné složce se díky vyčlenění jednoho mandátu pro menšinového reprezentanta tentokrát přerozdělovalo jen 92 mandátů. (valasztas.hu)

Ke korespondenčnímu hlasování se registrovalo 378 449 tisíc občanů bez maďarské adresy a svůj hlas ve volbách jich odevzdalo 267 233. Z tohoto počtu bylo 15 % neplatných a do konečného součtu se nakonec dostalo jen 225 025. Absolutní většina korespondenčních hlasů, celkově 216 561 byla odevzdána ve prospěch koalice Fidesz-KDNP. Největší množství voličů oprávněných ke korespondenčnímu hlasování zaregistroval Národní volební úřad (NVI) z Rumunska (108 886 zaslaných volebních lístků), Srbska (36 163 zaslaných volebních lístků) a jen 4 948 platných hlasovacích lístků odeslal NVI občanům ze států, které nepovolují dvojí občanství. (valasztas.hu) Tabulka 4 zobrazuje výpočet přerozdělení mandátů podle pravidel stanovených volebním zákonem z roku 2011 (viz kapitola 5.2.2) za pomoci dat získaných z Národního volebního úřadu bez přičtení hlasů odevzdaných korespondenčním hlasování.

Tabulka 4: Výpočet rozdělení mandátů 2018 bez korespondenčních hlasů

Listina	DK	MSZP	FIDESZ	JOBBIK	LMP
hlasy z listinné složky	598 945	1 137 611	4 043 069	2 351 104	697 128
korespondenční hlasy	669	1 247	216 561	2 055	2 082
bez korespondenčních hlasů	598 276	1 136 364	3 826 508	2 349 049	695 046
získané mandáty	6	12	42	25	7
mandáty bez korespondencí	6	12	42	25	7
Hlas / 1	598 276	1 136 364	3 826 508	2 349 049	695 046
Hlas / 2	299 138	568 182	1 913 254	1 174 525	347 523
Hlas / 3	199 425	378 788	1 275 503	783 016	231 682
Hlas / 4	149 569	284 091	956 627	587 262	173 762
Hlas / 5	119 655	227 273	765 302	469 810	139 009
Hlas / 6	99 713	189 394	637 751	391 508	115 841
Hlas / 7	85 468	162 338	546 644	335 578	99 292
Hlas / 8	74 785	142 046	478 314	293 631	86 881
Hlas / 9	66 475	126 263	425 168	261 005	77 227
Hlas / 10	59 828	113 636	382 651	234 905	69 505
Hlas / 11	54 389	103 306	347 864	213 550	63 186
Hlas / 12	49 856	94 697	318 876	195 754	57 921
Hlas / 13	46 021	87 413	294 347	180 696	53 465
Hlas / 14	42 734	81 169	273 322	167 789	49 646
Hlas / 15	39 885	75 758	255 101	156 603	46 336
Hlas / 16	37 392	71 023	239 157	146 816	43 440
Hlas / 17	35 193	66 845	225 089	138 179	40 885
Hlas / 18	33 238	63 131	212 584	130 503	38 614
Hlas / 19	31 488	59 809	201 395	123 634	36 581
Hlas / 20	29 914	56 818	191 325	117 452	34 752
Hlas / 21	28 489	54 113	182 215	111 859	33 097

Hlas / 22	27 194	51 653	173 932	106 775	31 593
Hlas / 23	26 012	49 407	166 370	102 133	30 219
Hlas / 24	24 928	47 349	159 438	97 877	28 960
Hlas / 25	23 931	45 455	153 060	93 962	27 802
Hlas / 26	23 011	43 706	147 173	90 348	26 733
Hlas / 27	22 158	42 088	141 723	87 002	25 742
Hlas / 28	21 367	40 584	136 661	83 895	24 823
Hlas / 29	20 630	39 185	131 949	81 002	23 967
Hlas / 30	19 943	37 879	127 550	78 302	23 168
Hlas / 31	19 299	36 657	123 436	75 776	22 421
Hlas / 32	18 696	35 511	119 578	73 408	21 720
Hlas / 33	18 130	34 435	115 955	71 183	21 062
Hlas / 34	17 596	33 422	112 544	69 090	20 443
Hlas / 35	17 094	32 468	109 329	67 116	19 858
Hlas / 36	16 619	31 566	106 292	65 251	19 307
Hlas / 37	16 170	30 713	103 419	63 488	18 785
Hlas / 38	15 744	29 904	100 698	61 817	18 291
Hlas / 39	15 340	29 138	98 116	60 232	17 822
Hlas / 40	14 957	28 409	95 663	58 726	17 376
Hlas / 41	14 592	27 716	93 329	57 294	16 952
Hlas / 42	14 245	27 056	91 107	55 930	16 549

6.3.1. Nepřímý vliv zjednodušeně naturalizovaných zahraničních Maďarů na parlamentní volby 2018

Z tabulky 4 je tedy patrné, že narozdíl od voleb předchozích v roce 2014 v roce 2018 korespondenční hlasy nezměnily počet získaných mandátů ani u jedné politické strany, která postavila kandidátní listinu. Ačkoliv se počet korespondenčních hlasů zvýšil a procento neplatných korespondenčních hlasů v porovnání s předchozími volbami snížil, samotné hlasy odevzdané korespondenčně neměly vliv na konečné přerozdělení mandátů. Jen několik měsíců před parlamentními volbami naturalizovalo ve zjednodušeném řízení Maďarsko miliontého občana, ke korespondenčnímu hlasování se přesto registrovalo jen 378 449 nově naturalizovaných občanů, tedy méně než polovina z

celkového počtu. (valasztas.hu) (Index.hu 2017b) Registrace ke korespondenčnímu hlasování nutná jen jednou za 10 let, tudíž mnoho voličů se mohlo registrovat už k předešlým parlamentním volbám a záznam tak zůstal platný, voliči mohli o možnost hlasování ztratit zájem, či se vlivem jiných skutečností nemohli hlasování zúčastnit. Rumunský politolog maďarské národnosti Gergely Illyés poukázal v rozhovoru pro rumunský server Maszol na tři hlavní možné příčiny: *“Na konzulátech zbývají tisíce hlasovacích lístků, protože mnozí zřejmě zapomněli, že při registraci k volbám požádali o balíček s hlasovacími lístky na adresu konzulátů, takže je jen marně čekali ve svých poštovních schránkách. Hlasovací balíčky zaslané poštou navíc dorazily pozdě, a čas na jejich zaslání byl tudíž moc krátký.”* Třetím důvodem je již zmiňovaná registrace před volbami v roce 2014. (Maszol.ro 2018)

Nepoměr mezi čísly registrovaných a odevzdaných hlasovacích lístků může být vysvětlen i daty maďarského statistického úřadu (KSH). Ta uvádějí, že mezi lety 2011 až 2015 93 % všech nově naturalizovaných občanů pocházelo ze čtyř sousedních států s významnou maďarskou menšinou, těmi jsou Slovensko, Rumunsko, Ukrajina a Srbsko. (KSH 2018: 10) Statistický úřad uvádí, že mezi lety 2011 až 2015 se na území Maďarska přesídlilo až 54 tisíc občanů, kteří občanství získali prostřednictvím zjednodušené naturalizace. (KSH 2018: 21) Největší počet nově naturalizovaných občanů se usadil v okolí hlavního města a v příhraničních regionech Rumuska, Srbska a Ukrajiny. Například v župě Szabó-Szatmár-Bereg na hranicích s Ukrajinou zpracovávaly úřady až 18 % žádostí o zjednodušenou naturalizaci, mezi lety 2011-2015, zde však trvale pobývalo jen 3 % nově naturalizovaných. Do župy Szabó-Szatmár-Bereg se po získání maďarského občanství prostřednictvím zjednodušené naturalizace přesídlilo 27 % všech nových občanů. (KSH 2018: 15) Právě župa Szabó-Szatmár-Bereg byla je dlouhodobě středobodem mediálních výstupů, které upozorňovaly na takzvanou “hlasovací turistiku” a s ní související volební podvody. Maďarská média i představitelé některých opozičních stran jsou přesvědčeni, že tisíce občanů, kteří disponují maďarským občanstvím, ale ve skutečnosti nepobývají na území státu se mohou zúčastňovat voleb v obvodech,

ve kterých jsou nahlášení k pobytu. Někteří tito voliči jsou registrovaní ve volebních okresech na základě falešných adres, kde na několika metrech čtverečních registrují úřady až stovky obyvatel. V těchto okresech bylo zahraničními i tuzemskými médii poukázáno na další iregularity, jako hromadné organizované dopravování voličů k volebním místnostem. Tito voliči tak mohli disponovat místo jednoho volebního hlasu dvěma a volební výsledky tak mohli ovlivnit jak v listinné, tak i v nominální složce. Tento předpoklad však kvůli nedostatečným datům nelze jasně prokázat. (444.hu 2018) (opendemocracy.com 2019)

S ohledem na komplexní rozbor situace zahraničních Maďarů v kontextu postavení ve svých hostujících státech, tradičních postojů tuzemských politických stran k problematice zahraničních Maďarů a volebních výsledků z roku 2014, existuje předpoklad, že podpora zjednodušeně naturalizovaných občanů, bez ohledu na současné místo pobytu, bude bez větších změn v naturalizační a národnostní politice Fideszu, konstantní. Tudiž, tito voliči, kteří se zaregistrovali k pobytu a volbám v konkrétních obvodech, mohli v těchto volebních obvodech ovlivnit výsledky ve prospěch vládní strany. Tato teze je však kvůli neúplnosti dat neprokazatelná.

Závěr

Strana Fidesz je jedním z nejdůležitějších a nejevýraznějších článků maďarské porevoluční politiky. Její vztah k zahraničním menšinám je konzistentní a strana se zasazovala o podporu zahraničních maďarských menšin už od 90. let minulého století, ať už v roli vládní či opoziční strany. Ačkoliv jsou motivy strany k udělení státního občanství lidem hlásícím se k maďarské národnosti ze sousedních států nepobývajících na území státu často diskutovány, z historického hlediska není tento krok překvapivým jevem. Otázka naturalizační politiky může být teoreticky vnímána jako štěpní linie maďarského stranického systému i veřejného mínění, tato práce však dokazuje, že teoretická rovina se někdy nesetkává s realitou. Zavedení zjednodušené preferenční naturalizace vyvolala silné negativní ohlasy, tyto ohlasy však spíš než z maďarského prostředí souvisí s mezinárodní politikou. Otázka částečného volebního práva však už může být faktorem, který ovlivní vnímání tuzemských voličů. Nová naturalizační politika se projevila jako malá část reformních změn a nového systému nastoleného díky takřka absolutní moci vládnoucí strany. Po prvotních pochybách o důsledcích, které může mít několik desítek tisíc nových voličů participujících na rozhodování v jen jedné ze složek volebního systému, se síla hlasů ze zahraničí plně projevila s volbami v roce 2014, které se poprvé řídily novou konstrukcí volebního systému.

Tato práce si stanovila dvě stěžejní výzkumné otázky, na které se podařilo odpovědět. K odpovědi na první z výzkumných otázek *Mělo korespondenční hlasování, ke kterému jsou oprávněni jen osoby bez bydliště na území Maďarska, vliv na výsledek voleb v roce 2018?* se podařilo dojít díky analýze volebních výsledků. Ty prokázaly, že ačkoliv se korespondenčního hlasování zúčastnilo více občanů a jejich volební preference se nijak výrazně nezměnily, na konečné výsledky korespondenční hlasy vliv neměly. Tento byl výsledkem komplexnosti a částečné nepředvídatelnosti nového volebního systému, kde na sebe vzájemně působí mnoho technických prvků volebního výpočtu.

Druhá výzkumná otázka zněla: *Jaké strany podporují nově naturalizovaní voliči z řad zahraničních Maďarů strany, a jakými faktory jsou jejich preference ovlivněny?* Na druhou otázku se alespoň podařilo odpovědět pomocí historického kontextu a analýzy volebních výsledků. Zahraniční Maďaři, kteří se voleb zúčastňují jsou sympatizanty vládní strany Fidesz a dle výsledků obou volebních klání, kterých se mohli zúčastnit, je tato podpora stabilní. Je však nutné podotknout, že dvě třetiny nově naturalizovaných zahraničních Maďarů se voleb nezúčastňují. Faktory, které mohou ovlivňovat volební preference zahraničních Maďarů se řadí historická zkušenost, racionální volba a jejich situace a postavení v hostujících státech. K tomuto tvrzení práce dospěla na základě empirických poznatků analýzou primárních zdrojů, mediálních výstupů a historické faktografie.

Přestože se práci podařilo dojít k odpovědím na výzkumné otázky, v průběhu analýzy dat bylo zjištěno, že vliv zahraničních Maďarů na parlamentní volby má více rovin. Jednou za rovin je přímý vliv korespondenčních hlasů, které jsou téměř výlučně spjaté se zahraničními Maďary. Data potřebná k examinaci této roviny jsou dostatečná a veřejně přístupná. K examinaci druhé roviny, kterou se zdá být nepřímý vliv naturalizace na tuzemské voliče, změna bydliště a tím nabytí úplných volebních práv, však už dostatek dat není dostupný. Závěrečná část práce tedy na tuto problematiku poukazuje prostřednictvím limitovaných statistických dat a mediálních článků, které však nejsou dostatečné k jasnému stanovení závěrů. Hypotézu: *Zjednodušeně naturalizovaní zahraniční Maďaři pomohli v roce 2018 koalici Fidezs-KDNP k zisku ústavní většiny v parlamentu* se tak v práci nepodařilo verifikovat ani falzifikovat.

Summary

The new hungarian naturalization policies adopted in 2011 by the majority government of Fidesz and hungarian christian democrats KDNP proved to be just a small part of the reform changes in the hungarian political system. After initial doubts about the possible consequences of just tens of thousands of new voters participating in decision-making in just one component of the electoral system, the strength of the votes from abroad was fully manifested with the 2014 elections. The main objective of this bachaleor thesis was to determine whether newly naturalized kin-minority citizens had an influence on the Hungarian parliamentary elections in 2018.

Work identified two key research questions that were fully or partially answered. The first of the research questions was as follows: *Did the correspondence vote, to which only non-residents in Hungary are entitled, affect the outcome of the 2018 elections?* The analysis of election results proved that although more citizens took part in the correspondence vote and their electoral preferences did not significantly change since the elections in 2014, the final results were not affected by the correspondence votes. This was the result of the complexity and partial unpredictability of the new electoral system, where many technical elements of electoral calculation interact. The second research question was as follows: *Which parties do the newly naturalized kin-minority voters support, and what factors affect their preferences?* The conclusion of this work suggests that kin-minority Hungarians who take part in the elections are mainly supporters of the ruling Fidesz party, and according to the results of both of the elections in which they were able to participate, this support is stable. Factors that may influence the electoral preferences of foreign Hungarians include historical experience, rational choice and their status in the host-states.

Although the work succeeded to answer both of the research questions, during the analysis of the data it was identified that the influence of the kin-minority Hungarians on the parliamentary elections had more than one theoretical levels.

First being the direct influence of correspondence votes, which are almost exclusively connected to the kin-minority citizens, to the election results. The data that were used to examine this level of the influence are sufficient and publicly available. In order to examine the other level of the kin-minority influence, which appears to be the indirect effect of naturalization on domestic voters, a change of residence of the kin-minority citizens and thus the acquisition of full voting rights, not enough data were found.

The final part of the work thus points to this issue through limited statistical data and media articles, which, however, are not sufficient to clearly draw conclusions. Hypothesis: *In 2018, newly naturalized kin-minority Hungarians secured the constitutional majority in parliament for the Fidezs-KDNP coalition.* has failed to be verified or falsified.

Bibliografie

BÁRDI, Nándor a Csilla FEDINEC, SZARKA, László, ed., 2008. A budapesti kormányzatok magyarságpolitikája 1989 után. Kisebbségi magyar közösségek a 20. században [online]. Budapest: MTA Kisebbségkutató Intézet - Gondolat kiadó, 368-375 [cit. 2020-07-04]. DOI: A budapesti kormányzatok magyarságpolitikája 1989 után. Dostupné z: https://www.academia.edu/8421565/A_budapesti_kormanyzatok_magyarsagpolitika_ja_1989_ut%C3%A1n._In_B%C3%A1rdi_N%C3%A1ndor_-_Fedinec_Csilla_-_Szarka_L%C3%A1szl%C3%B3_szerk._Kisebbs%C3%A9gi_magyar_k%C3%B6z%C3%B9s%C3%A9gek_a_20._sz%C3%A1zadban._Budapest_Gondolat_Kiad%C3%B3_-_MTA_Kisebbs%C3%A9gkut%C3%A1t%C3%B3_Int%C3%A9zet_2008._368--375

BÁRDI, Nándor, 2004. The History of Relations Between Hungarian Governments and Ethnic Hungarians Living Beyond the Borders of Hungary.

BÍRÓ-NAGY, András, 2018. Politikai lottóötös: a migráció jelentősége a magyar politikában, 2014-2018. Várakozások és valóságok: Parlamenti választás 2018 [online]. Budapest: NAPVILÁG KIADÓ KFT., pp.269-291 [cit. 2020-07-29]. ISBN 9789633384336. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/330162498_Politikai_lotootos_a_migracio_jelentosege_a_magyar_politikaban_2014-2018

BOZÓKI, András, 1990. Út a rendszerváltáshoz: Az Ellenzéki Kerekasztal. Mozgó Világ. 16(8), 23-37.

CABADA, Ladislav a Marek ŽENÍŠEK, 2003. Smíšené volební systémy. Dobrá Voda: Aleš Čeněk. ISBN 8086473449.

CHYTILEK, Roman, Jakub ŠEDO, Tomáš LEBEDA a Dalibor ČALOUŠ, 2009. Volební systémy. Praha: Portál, 376 s. ISBN 9788073675486.

DRULÁK, Petr, 2008. Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích. Praha, Česká republika: Portál. ISBN 978-80-7367-385-7.

DUMBRAVA, Costica, 2018. The ethno-demographic impact of co-ethnic citizenship in Central and Eastern Europe. *Journal of Ethnic and Migration Studies* [online]. 20 Mar 2018, 45, 2019(6), 958-974 [cit. 2020-07-18]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/1369183X.2018.1440490>

FAIST, Thomas, ed., 2007. *Dual Citizenship in Europe: From Nationhood to Societal Integration* [online]. New York: Taylor & Francis Group [cit. 2020-06-02]. ISBN 9780754683520. Dostupné z: <https://ebookcentral.proquest.com/lib/natl-ebooks/detail.action?docID=429718#>

IEDA, Osamu, 2004. Post-communist Nation Building and the Status Law Syndrome in Hungary. KÁNTOR ET AL., Zoltán, ed. *The Hungarian Status Law: Nation Building and/or Minority Protection*. Japan: Slavic Research Center, Hokkaido University, s. 3-57. ISBN 4938637332.

IRMANOVÁ, Eva, 2002. *Maďarsko a Versailleský mírový systém*. 1. Ústí nad Labem: albis international. ISBN 8086067627.

JANOSKI, Thomas a Brian GRAN, 2002. Political Citizenship: Foundations of Rights. ISIN, Engin F. a Bryan S. TURNER, ed. *Handbook of Citizenship Studies*. London: SAGE Publications, s. 13-52. ISBN 076196858x.

JOPPKE, Christian, 2003. Citizenship between De- and Re- Ethnicization. *European Journal of Sociology: Citizenship: National and Transnational*. Cambridge University Press, 44(3), pp. 429-458. Dostupné také z: <https://www.jstor.org/stable/23999548>

HAJDÚ, Zoltán, 2020. Structural and administrative implications of the Trianon Peace Treaty, 1920. *Regional Statistics* [online]. Hungary, 10(1), 3-22 [cit. 2020-07-03]. DOI: 10.15196/RS100103. Dostupné z: <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/terstat/2020/rs100103.pdf>

KÁNTOR ET AL., Zoltán, ed. *The Hungarian Status Law: Nation Building and/or Minority Protection*. Japan: Slavic Research Center, Hokkaido University, s. 58-84. ISBN 4938637332.

- KOLLER, Inez Zsófia, 2011. Nemzetiség és ideológia: Parlamenti beszédmodok a nemzetiségről (1990-1994). Pécs. Dostupné také z: <https://idi.btk.pte.hu/dokumentumok/disszertaciok/kollerinezzsofiaphd.pdf>. Dissertation. Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar.
- KOVÁCS, Mária M., 2006. The Politics of Dual Citizenship in Hungary. *Citizenship Studies* [online]. 21 Nov 2006, 10(4), 431-451 [cit. 2020-07-07]. DOI: 10.1080/13621020600858088. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13621020600858088>
- KYMLICKA, Will, 2002. Multiculturalism and Minority Rights: West and East. *Journal of Ethnopolitics and Minority Issues in Europe* [online]. Queen's University, Canada, and Central European University, Budapest, Hungary, 2002(4) [cit. 2020-07-29]. Dostupné z: https://www.ecmi.de/fileadmin/downloads/publications/JEMIE/2002/nr4/Focus4-2002_Kymlicka.pdf
- LIEBICH, Alexandra, 2019. The “Boomerang Effect” of Kin-state Activism: Cross-border Ties and the Securitization of Kin Minorities. *Journal of Borderlands Studies: Securitized Borderlands* [online]. 34(5), 665-684 [cit. 2020-07-17]. DOI: 10.1080/08865655.2017.1402202. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/08865655.2017.1402202>
- LIJPHART, Arend, 1992. Democratization and Constitutional Choices in Czecho-Slovakia, Hungary and Poland 1989-91. *Journal of Theoretical Politics* [online]. 4(2), 211-212 [cit. 2020-05-27] DOI: 10.1177/0951692892004002005. ISSN 0951-6298. Dostupné z: <http://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0951692892004002005>
- MAGYARI, Nandor, Letitia MARK, Hajnalka HARBULA a Eniko MAGYARI-VINCZE, 2008. Country Report on Ethnic Relations: Romania. *Edumigrom Background papers* [online]. Budapest: CENTER FOR POLICY STUDIES CENTRAL EUROPEAN UNIVERSITY, 2008 [cit. 2020-07-18].

MASSICOTTE, Louis a André BLAIS, 1999. Mixed electoral systems: a conceptual and empirical survey. ELECTORAL STUDIES [online]. Oxford: ELSEVIER SCI, SEP 1999, 18(3), 341-366 [cit. 2020-06-30]. DOI: 10.1016/S0261-3794(98)00063-8. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0261379498000638?via%3Dihub>

MLEJNEK, Josef, 2010. Brzda, plyn, nebo deformator? Maďarský smíšený volební systém a jeho dvacetileté působení na tvar maďarské politiky. MLEJNEK, Josef. Smíšené volební systémy a většinové modifikace systémů poměrných. 1. Praha: Nakladatelství Karolinum, s. 62-87. ISBN 9788024617824.

NELSON, Daniel L., 1998. Hungary and its neighbors: Security and ethnic minorities. Nationalities Papers: The Journal of Nationalism and Ethnicity [online]. 2007, 26(2), 313-330 [cit. 2020-07-04]. DOI: 10.1080/00905999808408566. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1080/00905999808408566>

POGONYI, Szabolcs, 2013. Nemzetpolitika a határon túli szavazati jog fogságában*. Magyar kisebbség : nemzetpolitikai szemle. 18. évf. 69-70. (3.) sz., 219-225. ISSN 1224-2292. Dostupné také z: https://matarka.hu/cikk_list.php?fusz=126119

RÓBERT, László, 2018. Nem hozott a külhonn mandátumot a Fidesznek, a „győzteskompenzációval” együtt viszont 7-et is. Választásrendszer.hu [online]. 16 April 2018 [cit. 2020-07-26]. Dostupné z: <http://www.valasztasrendszer.hu/?p=1943608>

RÓBERT, László. 2014/21 MTA Law Working Papers: A választójogi szabályozás átalakulása 2010-2014. [online]. In: . Budapest: Magyar Tudományos Akadémia / Hungarian Academy of Sciences, [cit. 2020-07-25]. ISSN ISSN 2064-4515. Dostupné z: <http://jog.tk.mta.hu/mtalwp>

SCHIAMANN, John W., 2002. The Negotiated Origins of the Hungarian Electoral System. BOZÓKI, András. The Roundtable Talks of 1989: The Genesis

of Hungarian Democracy. 1. Hungary: Central European University Press, s. 165-189. ISBN 9639241210.

SCHIEMANN, John W. a , 2001. Hedging Against Uncertainty: Regime Change and the Origins of Hungary's Mixed-Member System. SHUGART, Matthew Soberg a Martin P. WATTENBERG, ed. Mixed-Member Electoral Systems: The Best of Both Worlds?. 1. New York: Oxford University Press, 231 - 254. ISBN 9780199240791.

SHUGART, Matthew Soberg, 2001. “ Extreme ” Electoral Systems and the Appeal of the Mixed-Member Alternative. SHUGART, Matthew Soberg a Martin P. WATTENBERG. Mixed-Member Electoral Systems: The Best of Both Worlds? [online]. 1. New York: Oxford University Press, s. 25-55 [cit. 2020-06-30]. ISBN 9780191528972. Dostupné z: <https://ebookcentral.proquest.com/lib/natl-ebooks/reader.action?docID=3053100>

SHUGART, Matthew Soberg a Martin P. WATTENBERG, 2001. Mixed-Member Electoral Systems: A Definition and Typology. Mixed-Member Electoral Systems: The Best of Both Worlds? [online]. 1. New York: Oxford University Press, 9 - 25 [cit. 2020-06-30]. ISBN 9780191528972. Dostupné z: <https://ebookcentral.proquest.com/lib/natl-ebooks/reader.action?docID=3053100>

SÓLYOM, László, 2004. What Did the Venice Commission Actually Say? KÁNTOR ET AL., Zoltán, ed. The Hungarian Status Law: Nation Building and/or Minority Protection. 1. Japan: Slavic Research Center, Hokkaido University, s. 365-370. ISBN 4938637332.

SPIRO, Peter J., 2009. Dual Citizenship as Human Right. International Journal of Constitutional Law (I-CON): Temple University Legal Studies Research Paper No. 2009-41 [online]. October 14, 2009, 26 [cit. 2020-07-02]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=1489005>

TÖKÉS, Rudolf L., 2002. Institution Building in Hungary: Analytical Issue and Constitutional Models, 1989-90. BOZÓKI, András, ed. The Roundtable Talks of

1989: The Genesis of Hungarian Democracy. 1. Hungary: Central European University Press, s. 107-136. ISBN 9639241210.

WATERBURY, Myra A., 2010. Between State and Nation: Diaspora Politics and Kin-State Nationalism in Hungary. New York: Palgrave MacMillan. ISBN 978-0-230-10703-8.

Elektronické zdroje

444.hu 2018a. A Fidesz-kormány legdurvább menekültellenes uszításán is túltesz Gyurcsány ukránellenes hecckampánya. [online]. [cit. 2020-07-29]. Dostupné z: <https://444.hu/2018/01/30/a-fidesz-kormany-legdurvabb-menekultellenes-uszitasa-n-is-tultesz-gyurcsany-ukranellenes-hecckampanya>

444.hu 2018b. Szépen halad a szavazás a hirtelen benépesült, ukrán határ menti településeken. [online]. [cit. 2020-07-29]. Dostupné z: <https://444.hu/2018/04/08/szepen-halad-a-szavazas-a-hirtelen-benepesult-ukran-hatar-menti-telepuleseken>

Index.hu 2004. Eredménytelen a kettős népszavazás [online]. [cit. 2020-07-08]. Dostupné z: <https://index.hu/belfold/nszvs1205/>

Index.hu 2018. Kiutasíthatják a magyar konzult Ukrajnából egy rejtett kamerás felvétel miatt, [online]. 2018.09.20. [cit. 2020-07-25]. Dostupné z: https://index.hu/belfold/2018/09/20/kiutasithatjak_a_magyar_konzult_ukrajnabol_egy_rejtett_kameras_felvetel_miatt/

RFE/RL 2017a. Ukrainian Language Bill Facing Barrage Of Criticism From Minorities, Foreign Capitals, [online]. September 24, 2017 [cit. 2020-07-25]. Dostupné z: <https://www.rferl.org/a/ukraine-language-legislation-minority-languages-russia-hungary-romania/28753925.html>

RFE/RL 2017b. Ukrainian President Signs Controversial Language Bill Into Law, [online]. September 26, 2017 [cit. 2020-07-25]. Dostupné z:

<https://www.rferl.org/a/ukrainian-poroshenko-signs-controversial-language-bill-in-to-law/28757195.html>

Balkaninsight.com 2019. Romanian Parties Hunt for Votes in Moldova. BalkanInsight [online]. May 23, 2019 [cit. 2020-07-18]. Dostupné z: <https://balkaninsight.com/2019/05/23/romanian-parties-hunt-for-votes-in-moldova/>

Balkaninsight.com 2020. LIVING LIKE IN HUNGARY: ORBAN BANKROLLING ROMANIA 'ETHNIC PARALLELISM'. BalkanInsight [online]. January 30, 2020 [cit. 2020-07-18]. Dostupné z: <https://balkaninsight.com/2020/01/30/living-like-in-hungary-orban-bankrolling-romania-ethnic-parallelism/>

Index.hu 2011. Elfogadták az új választójogi törvényt. [online]. [cit. 2020-06-29]. Dostupné z: https://index.hu/belfold/2011/12/23/elfogadtak_az_uj_valasztojogi_torvenyt/

Azonnali.hu 2019. KI TEHET ARRÓL, HOGY ELVÁNDOROLNAK A MAGYAROK KÁRPÁTALJÁRÓL? [online]. 2019. október 3. csütörtök [cit. 2020-07-25]. Dostupné z: https://azonnali.hu/cikk/20191003_ki-tehet-arrol-hogy-elvandorolnak-a-magyarok-karpataljarol

Euronews.com 2018. Hungary and Romania in row over Transylvania autonomy remarks. [online]. [cit. 2020-07-18]. Dostupné z: <https://www.euronews.com/2018/01/12/hungary-and-romania-in-row-over-transylvania-autonomy-remarks>

Merce.hu 2017 13 éve volt a kettős állampolgárságról szóló népszavazás. Mércse [online]. 2017 [cit. 2020-07-08]. Dostupné z: <https://merce.hu/2017/12/05/13-eve-volt-a-kettos-allampolgarsagrol-szolo-nepszavazas/>

Reuters 2013. Romania's ethnic Hungarians march to demand more autonomy. [online]. MARCH 15, 2013 [cit. 2020-07-18]. Dostupné z:

<https://www.reuters.com/article/us-romania-hungarians/romania-ethnic-hungarians-march-to-demand-more-autonomy-idUSBRE92E0RY20130315>

Index.hu 2001. Az Országgyűlés előtt a státustörvény. [online]. 2001 [cit. 2020-06-29]. Dostupné z: <https://index.hu/belfold/status/>

HVG 2010. Szlovákia is módosítja állampolgársági törvényét, [online]. MTI/hvg.hu, [cit. 2020-07-17]. Dostupné z: https://hvg.hu/vilag/20100526_szlovak_allampolgasagi_torveny

Euronews.com 2020. Enyhítene az állampolgársági törvényen a szlovák kormány. [online]. 19/04/2020 [cit. 2020-07-17]. Dostupné z: <https://hu.euronews.com/2020/04/19/enyhítene-az-allampolgarsagi-torvenyen-a-szlovak-kormany>

Mandiner.hu 2014. Miniszterelnök lett és esküt tett Orbán Viktor. Mandiner [online]. [cit. 2020-07-29]. Dostupné z: https://mandiner.hu/cikk/20140510_miniszterelnok_lett_es_eskut_tett_orban_viktor

Maszol.ro 2018. Illyés Gergely: a határon túli szavazatok ezúttal nem hoztak mandátumot a Fidesznek - a Maszol.ro portálról. MASZOL [online]. [cit. 2020-07-29]. Dostupné z: <https://www.maszol.ro/index.php/hatter/95057-illyes-gergely-a-hataron-tuli-szavazatok-ezuttal-nem-hoztak-mandatumot-a-fidesznek>

Euro.cz 2011. HORKÉ CHVÍLE IVETY RADIČOVÉ. [online]. [cit. 2020-07-17]. Dostupné z: <https://www.euro.cz/byznys/horke-chvile-ivety-radicove-828388>

Index.hu 2014. Az Együtt-PM jogi lépéseket tesz a választási rendszer ellen, [online]. 2014.04.10. [cit. 2020-07-19]. Dostupné z: https://index.hu/belfold/2014/04/10/az_egyutt-pm_nekimegy_a_valasztasi_rendszernek/?token=13fed0bf0dd048b795a9d7fb47bc975d

Index.hu 2017b. Megvan az egymilliomodik honosított külföldi magyar [online] [cit. 2020-07-29]. Dostupné z:

https://index.hu/belfold/2017/12/16/megvan_az_egymilliomodik_honosított_kulhoni_magyar/

Választásrendszer.hu 2011a. Miről vélekedik azonosan a Jobbik és az MSZP szavazóinak bő fele? [online]. 13 DECEMBER 2011 [cit. 2020-07-25]. Dostupné z: <http://www.valasztasirendszer.hu/?p=1940384>

Választásrendszer.hu 2011b Kerülethatáron innen, országhatáron túl, [online]. 20 SEPTEMBER 2011 [cit. 2020-07-25]. Dostupné z: <http://www.valasztasirendszer.hu/?p=1939896>

HVG 2012. Hosszabb lesz a kampány: így szavazunk 2014-ben, [online]. [cit. 2020-07-25]. Dostupné z: https://hvg.hu/itthon/20120918_Gyorshir_itt_a_javaslat_igy_valasztunk_20

Opendemocracy.com 2019. Fresh evidence of Hungary vote-rigging raises concerns of fraud in European elections. OpenDemocracy [online]. 2019 [cit. 2020-07-29]. Dostupné z: <https://www.opendemocracy.net/en/breaking-fresh-evidence-hungary-vote-rigging-raises-concerns-fraud-european-elections/>

Origo.hu 2011. Medián: A Fidesz-szavazóknak sem tetszik a határon túliaknak szánt választójog, [online]. [cit. 2020-07-25]. Dostupné z: <https://www.origo.hu/itthon/20110801-a-median-felmerese-a-hataron-tuliak-valasztojagarol.html>

Origo.hu 2017. Gyurcsány migránsok tömegeit telepítené Magyarországra. Origo [online]. [cit. 2020-07-29]. Dostupné z: <https://www.origo.hu/itthon/20171031-fidesz-gyurcsany-migransok-tomegeit-telepitene-magyarorszagra.html>

Ministry of Public Administration and Local Self-Government, 2020. MINORITY POLICIES. Republic of Serbia [online]. [cit. 2020-07-29]. Dostupné z: <http://mduls.gov.rs/en/human-and-minority-rights/minority-policies/>

Further expansion | European Union, 2020. Europa.eu [online]. Brussels: European commission [cit. 2020-07-07]. Dostupné z:

https://europa.eu/european-union/about-eu/history/2000-2009_en

Venice Commission, @ 2014. Council of Europe [online]. Strasbourg: Council of Europe [cit. 2020-07-04]. Dostupné z:

https://www.venice.coe.int/WebForms/pages/?p=01_Presentation&lang=EN

Nemzeti Választási Iroda [online], 2020. Budapest: NVI [cit. 2020-07-19]. Dostupné z: <https://www.valasztas.hu>

Politicalcapital.hu 2004. Népszavazási kampány (1. rész), [online]. Political Capital Policy Research and Consulting Institute, 2004-11-16 [cit. 2020-07-08].

Dostupné z:

https://politicalcapital.hu/konyvtar.php?article_read=1&article_id=1255

Sarkalatos törvények. ORSZÁGGYŰLÉS [online]. Budapest: Országgyűlés [cit. 2020-07-17]. Dostupné z: <https://www.parlament.hu/sarkalatos-torvenyek>

Sčítanie obyvateľov, domov a bytov: Vývoj počtu obyvateľov SR - sčítanie 2011, 2001, 1991, 1980, 1970. Štatistický úrad Slovenskej republiky [online]. [cit. 2020-07-18]. Dostupné z:

<https://www7.statistics.sk/wps/portal/ext/themes/demography/census/indicators>

All-Ukrainian Population Census 2001 [online], 2004. State Statistics Committee of Ukraine [cit. 2020-07-25]. Dostupné z: <http://2001.ukrcensus.gov.ua/eng/>

Jobbik 2018. Magyar szívvel, józan ésszel, tiszta kézzel: A Jobbik 2018-as választási programja [online]. [cit. 2020-07-29]. Dostupné z:

https://www.jobbik.hu/rovatok/valasztasi_hirek/letoltheto_a_jobbik_valasztasi_programja

LMP 2002-2020 CÉLJAINK – HOGY A POLITIKA VALÓBAN MÁS LEGYEN [online] [cit. 2020-07-29]. Dostupné z:

<https://lehetmas.hu/valasztasi-programunk/>

- DK 2017. A Demokratikus Koalíció PROGRAMJA. Demokratikus Koalíció [online]. [cit. 2020-07-29]. Dostupné z: <https://lehetmas.hu/valasztasi-programunk/>
- MSZP, 2018. TEGYÜNK IGAZSÁGOT!: VÁLASZTÁSI PROGRAM. In: Magyar Szocialista Párt [online]. [cit. 2020-07-29]. Dostupné z: <https://mszp.hu/dokumentumok>
- Mszp.hu 2018 A határon túli magyarok szavazati joga fontos vívmány. Magyar Szocialista Párt [online]. [cit. 2020-07-29]. Dostupné z: https://mszp.hu/hir/a_hataron_tuli_magyarok_szavazati_joga_fontos_vivmany
- GYURCSÁNY, Ferenc 2018a. Szavazz a DK-ra, ha azt akarod, hogy ne a magyarok fizessék az ukránok nyugdíját! In: YouTube [online]. [cit. 2020-07-29]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=Rh4DyKls1Ps>
- GYURCSÁNY, Ferenc, 2018b. A háromszázer forintos UKRÁN nyugdíjak nyomában. In: YouTube [online]. [cit. 2020-07-29]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=SZpAiEJcLIk&t=16s>
- Kdnp.hu 2014. Köszönet a külhoni magyarok szavazataiért. Kereszténydemokrata Néppárt (KDNP) [online]. [cit. 2020-07-29]. Dostupné z: <https://kdnp.hu/news/koszonet-kulhoni-magyarok-szavazataiert>
- KSH 2018. Új magyar állampolgárok: Változások az egyszerűsített honosítási eljárás bevezetése után. Központi Statisztikai Hivatal [online]. [cit. 2020-07-29]. Dostupné z: <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/ujmagyarallampolgarok.pdf>
- Publicus 2017. Határon túli magyarok egyes jogairól. Publicus Research [online]. [cit. 2020-07-29]. Dostupné z: http://publicus.hu/blog/hataron_tuli_magyarok_egyes_jogairol/
- Friedrich-Ebert-Stiftung & Political Capital 2019. Nemzettudat, identitáspolitika és nemzetpolitika a mai Magyarországon [online], [cit. 2020-07-17]. Dostupné z: https://www.politicalcapital.hu/hirek.php?article_read=1&article_id=2480

Venice Commission 2001. REPORT ON THE PREFERENTIAL TREATMENT OF NATIONAL MINORITIES BY THEIR KIN-STATE In: . Venice: Venice Commission, ročník 2001, číslo 168. Dostupné také z: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-INF\(2001\)019-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-INF(2001)019-e)

Comments of the Government of Romania on the Fourth Opinion of the Advisory Committee on the implementation of the Framework Convention for the Protection of National Minorities by Romania, 2018 l. In: . ADVISORY COMMITTEE ON THE FRAMEWORK CONVENTION FOR THE PROTECTION OF NATIONAL MINORITIES. GVT/COM/IV(2018)001. Dostupné také z: <https://rm.coe.int/comments-of-the-government-of-romania-on-the-fourth-opinion-of-the-adv/168078acc7>

Council of Europe 2019. Fourth Opinion on Serbia: ADVISORY COMMITTEE ON THE FRAMEWORK CONVENTION FOR THE PROTECTION OF NATIONAL MINORITIES, ACFC/OP/IV(2019)001. Dostupné také z: <https://rm.coe.int/4th-op-serbia-en/16809943b6>

Venice Commission, 2019 Opinion On The Law On Supporting The Functioning Of The Ukrainian Language As The State Language, 2019. Opinion No. 960 / 2019. Strasbourg: Venice Commission. Dostupné také z: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2019\)032-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2019)032-e)

Venice Commission, 2018 Fourth Opinion on Romania, 2018 l. In: . ADVISORY COMMITTEE ON THE FRAMEWORK CONVENTION FOR THE PROTECTION OF NATIONAL MINORITIES. ACFC/OP/IV(2017)005. Dostupné také z: <https://rm.coe.int/fourth-opinion-on-romania-adopted-on-22-june-2017/168078af76>

HUNGARY, 1989b évi XXXIV. TÖRVÉNY az országgyűlési képviselők választásáról, 1989. In: . Budapest: Országgyűlés. Dostupné také z:

http://www.valasztasirendszer.hu/wp-content/uploads/torvenyek_2006_ogy_1989_XXXIV.pdf

HUNGARY, 1989a A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG ALKOTMÁNYA: 1949. évi XX. törvény. In: . Budapest. Dostupné také z: <https://alkotmany.hu/alkotmanyok/hatalyos/hatalyosalkotmany.pdf>

HUNGARY, 1993. évi LV. törvény a magyar állampolgárságról. In: . Budapest, 1993. évi, LV. Dostupné také z: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99300055.tv>

HUNGARY, 2011a április 25. Magyarország Alaptörvénye. In: . Budapest. Dostupné také z: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100425.atv>

HUNGARY, 2011b Marc 14. Magyarország Alaptörvénye 2011. április 25: dodatek v návrhu ústavy k článku G. In: . Budapest: Országgyűlés Hivatala, T/2627.

HUNGARY, 2011c Marc 14. Magyarország Alaptörvénye 2011. április 25: dodatek v návrhu ústavy k článku XXV. In: . Budapest: Országgyűlés Hivatala, T/2627.

HUNGARY, 2011d évi CCIII. törvény az országgyűlési képviselők választásáról, 2011. In: . Budapest, ročník 2011, číslo 9. Dostupné také z: http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=142940.283327#foot6

ROMANIA, 1991 Constitution of Romania. In: . Bucharest: National Legislative Bodies / National Authorities. ROM-010. Dostupné také z: <https://www.refworld.org/docid/3ae6b53c4.html>

Minority Rights Group International 2020 [online]. London: World Directory of Minorities and Indigenous Peoples [cit. 2020-07-18]. Dostupné z: <https://minorityrights.org/country/romania/#:~:text=The%20Constitution%20defines%20Romania,rights%20and%20freedom%20from%20discrimination.>

SLOVAKIA, 1992 Ústava Slovenskej republiky: Ústavný zákon č. 460/1992 Zb.
In: . Bratislava, 92/1992. Dostupné také z:
<https://www.zakonypreludi.sk/zz/1992-460>

SLOVAKIA, 1999 Zákon o používaní jazykov národnostných menšín: Zákon č.
184/1999Z.z. In: Bratislava, 81/1999. Dostupné také z:
<https://www.zakonypreludi.sk/zz/1999-184>

SLOVAKIA, 1993 Zákon Národnej rady Slovenskej republiky o štátnom
občianstve Slovenskej republiky: Zákon č. 40/1993 Z. z. In: Bratislava, 10/1993.
Dostupné také z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/1993-40>

UKRAINE, 1996. Constitution of Ukraine. In: Kyiv: Verkhovna Rada of Ukraine.
Dostupné také z: <https://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/ua/ua013en>

Seznam tabulek

Tabulka 1: Vliv kompenzačních hlasů pro vítěze v roce 2014	54
Tabulka 2: Vliv kompenzačních hlasů pro vítěze v roce 2018	54
Tabulka 3: Rozdělení mandátů 2014	57
Tabulka 4: Výpočet rozdělení mandátů 2018 bez korespondenčních hlasů	65

Seznam obrázků

Obrázek 1: Maďarský průkaz totožnosti udělovaný nemaďarským občanům maďarské národnosti Magyar igazolvány	20
Obrázek 2: První dvojstránka průkazu Magyar igazolvány	20
Obrázek 3: Velkoplošná reklama vládní strany MSZP proti udělování preferenčního občanství nemaďarským občanům maďarské národnosti	25
Obrázek 4: Volební billboard strany DK: “Aby Maďaři neplatili důchody Ukrajincům!”	57

Teze bakalářské práce

Zjednodušený proces naturalizace zahraničních Maďarů a jeho vliv na maďarské parlamentní volby v roce 2018

Simplified naturalization process of foreign Hungarians and its impact on the Hungarian parliamentary elections in 2018

Řešitel: Renáta Erzsébet Németh

Vedoucí práce: PhDr. Josef Mlejnek, Ph.D.

Studijní obor: Politologie a mezinárodní vztahy

Semestr zadání: letní semestr 2017/2018

Předpokládaný termín dokončení: letní semestr 2018/2019

Typ práce: bakalářská

Zdůvodnění výběru práce

Od roku 2010 vládne strana FIDESZ premiéra Viktora Orbána v Maďarsku ústavní většinou, po 8 letech prakticky nerušeného vládnutí v dubnu roku 2018 získala strana opět přes 2/3 mandátů v maďarském parlamentu. Drtivého vítězství dosáhla strana mimo jiné díky využití v Maďarsku typického konzervativního nacionalismu, který je po desetiletí jedním z ústředních témat rezonujících v maďarské společnosti. Mimo intenzivní protiimigrační a protiintegrační kampaň využila vládní strana také tzv. Trianonského syndromu. V roce 2011 novelizovala vláda Zákon o občanství a garantovala tak získání maďarského občanství všem „zahraničním Maďarům“ ve zkráceném a zjednodušeném řízení naturalizace. Vznikla tak zde nová štěpní linie nejen maďarské společnosti, ale také samotné opozice.

Téma je v tomto kontextu v současné době prakticky nezpracované a díky přístupu k informacím, které jsou často dostupné pouze v maďarském jazyce, se domnívám, že by práce měla značný přínos.

Předpokládaný cíl

Hlavním cílem mé práce je určit, zda a jak výrazně měla nová maďarská naturalizační politika vliv na parlamentní volby v roce 2018, ať už přímo, díky udělení volebního práva za hraničním Maďarům, či nepřímo ovlivněním společenské nálady a dalším názorovým rozštěpením politické opozice.

Metodologie

Hlavním metodologickým prostředkem této případové studie je deskriptivně-analytický přístup. Analýzou volebních výsledků, průzkumů veřejného mínění či domácích maďarských mediálních výstupů se budu snažit zjistit, zda nová naturalizační politika přispěla přímo či nepřímo k výhře strany FIDESZ v parlamentních volbách 2018. Vycházet se bude také například z teoretických poznatků politických vědců zabývajících se volebním inženýrstvím nebo štěpními linemi (cleavages).

Základní charakteristika tématu

Zjednodušený proces naturalizace umožněný novelizovaným volebním zákonem z roku 2011 garantuje získání maďarského občanství všem „zahraničním Maďarům“ ve zkráceném řízení naturalizace. Pomocí této novely získalo Maďarsko do prosince roku 2017 přes milion „nových občanů“ s částečným volebním právem. Krom rapidního vzrůstu počtu volebně způsobilých občanů v jedné z volebních složek smíšeného volebního systému se zároveň očekává, že až 99 % těchto nových občanů bude mít dlouhodobě stejnou volební preferenci a to stranu, která jim umožnila získání občanství. Tento předpoklad se také potvrdil v parlamentních volbách v dubnu 2018, kdy 96.24 % platně odevzdaných hlasů, pomocí korespondenčního hlasování, které jsou oprávněni využít výlučně jen tyto občané bez trvalého bydliště na území Maďarska, bylo právě ve prospěch vládní strany Fidesz. Ačkoliv tato jednostranná národnostní politika nepřispěla k

upevňování vztahů se sousedními státy přímo dotčenými a některé opoziční strany zahájily intenzivní kampaň proti těmto novým občanům, zdá se, že naopak přispěla k upevnění pozice strany FIDESZ a premiéra Viktora Orbána.

Předpokládaná struktura práce

Úvod

Metodologie práce

1. Kulturně-historický kontext moderního maďarského státu a společnosti
 - 1.2. Současná situace a postavení zahraničních Maďarů v domovských státech
2. Štěpní linie maďarského stranického systému
3. Naturalizační politika od roku 1989
 - 3.1. Naturalizační zákon
 - 3.2. Trianonský syndrom jako nástroj společenské mobilizace
4. Dopady naturalizační politiky
 - 4.1. Parlamentní volby 2018
 - 4.2. Povolební politická a společenská situace

Závěr

Literatura

GYÁNI, Gábor. Nemzet, Kollektív Emlékezet És Public History, 2012.

MITHANDER, Conny., John. SUNDHOLM a Maria. HOLMGREN TROY, 2007. Collective traumas: memories of war and conflict in 20th-century Europe. New York: P.I.E. P. Lang. ISBN 978-90-5201- 068-7.

ICHILOV, Orit., 1998. Citizenship and citizenship education in a changing world. Portland, OR: Woburn

Press. ISBN 0713040351. FAIST, Thomas, c2007. Dual citizenship in Europe: from nationhood to societal integration. Burlington, VT: Ashgate. ISBN 978-0-7546-4914-4.

FLORA, Peter, Stein KUHNLE a Rokkan URWIN, ed., 1999. State formation, nation-building and mass politics in Europe: the theory of Stein Rokkan. Oxford: Oxford University Press. ISBN 0-19-828032-7.

POGONYI, Szabolcs. Extra-Territorial Ethnic Politics, Discourses and Identities in Hungary [online]. Cham: Springer International Publishing [cit. 2018-05-22]. ISBN 978-3-319-52466-5.

KRASZTEV, Péter a Jon VAN TIL, ed., 2015. The Hungarian patient: social opposition to an illiberal democracy. Budapest: Central European University Press. ISBN 978-615-5053-05-4.

JUNGERSTAM-MULDERS, Susanne, ed. Post-communist EU member states: parties and party systems. Burlington, VT: Ashgate, 2006. ISBN 0-7546-4712-9.

KOVÁCS, Melinda, 2015. Magyars and political discourses in the new millennium: changing meanings in Hungary at the start of the twenty-first century. Lanham: Lexington Books

SARTORI, Giovanni. Srovnávací ústavní inženýrství: zkoumání struktur, podnětů a výsledků. Sociologické nakladatelství, 2001.